

Utdanning
Nr. 3, 14. mars 2025

Motstand gir mestring

I Kompani Langøien får tiendeklassingene
teste egne grenser.

INNHOOLD

Grå hår er gull verdt

I Tolga barnehage betyr seniorvikarene mye. Wenche Negård Brodal (71) jobber et par dager i uka og er ellers på tilkalling.

18

Drill og disiplin

For tredje år på rad har 10.-klassinger ved Kolvereid skole prøvd seg en uke som rekrutter i «Kompani Langøien».

28

Sykdommen som ikke gikk over

Lærer Marit Lehn fikk covid-19 i mars 2020. Fem år etter sliter hun fortsatt med ettervirkningene.

22

Liv og røre i Trondheim

I slutten av januar ble Ræser introdusert i 36 trondheimskoler. Programmet skal hjelpe elevene bort fra stillesittinga.

26

Barndommens verdi og egenverdi

Kronikkforfatter Solveig Østrem har undersøkt og sammenlignet hvordan det å anerkjenne barndommens egenverdi kommer til syne i partienes programmer.

Hjerne-joggen

Prøv deg på femten sinnrike spørsmål; blant annet om Sovjetunionen, sorte hull og smøreost.

Hold deg oppdatert på

UTDANNINGSNYTT

LEDER

Lærerikt testregime

Nei. Det er ikke antall tester i skolen jeg sikter til, men et helt spesielt undervisningsopplegg på Kolvereid ungdomsskole i Trøndelag.

Hvert år, i vinter, mørketid og februar kulde har tiendeklasse der livsmestring og folkehelse på timeplanen. Men borte er bøker, pulter og klasserom. I stedet får elevene prøve seg som rekrutter i skolens eget kompani: Kompani Langøien. Inspirert av TV2-programmet med nesten samme navn, blir de drillet i oppstilling og taktfast marsj. Obersten for anledningen, lærer Tor-Inge Langøien, har litt erfaring fra forsvaret. Han syr sammen et ganske heftig opplegg med psykiske og fysiske utfordringer. Elevene får teste seg selv. De må jobbe, de må fryse, og de må samarbeide om de skal lykkes. Langøien er ikke i tvil om hva de oppnår i andre enden: mestring! – Det er ikke farlig å pushe grenser, bedyrer han.

Kolvereid-læreren er ikke den eneste som mener barn og unge har godt av litt flere utfordringer og litt mer motstand. Før nyttår intervjuet vi en leirskoleleder med et hjertesukk: Elevene får stadig mindre utekompetanse, sa hun. Hun vil ha barna mer ut i naturen for å fremme fysisk og psykisk helse og læring. En måned senere snakket vi med en bekymret kroppsøvingslærer. Hun fortalte om barn som blir urolige om hjertet banker fort.

Hva er det vi driver med, tenker jeg? Selv etter årevis med advarsler er det tydelig at vi fortsatt fostrer opp en skare med stillesittende bomulls barn. Jeg gjør det selv. Litt for ofte tar jeg rollen som tilrettelegger. Jeg fikser og ordner så alt skal flyte så friksjonsfritt som mulig. Men det er ikke oppskriften på robuste barn.

Heretter skal jeg jaggu åpne for litt mer motstand i heimen. Det blir kanskje ikke netter under åpen himmel, men ungene må få oppleve humper og små og store kriser. Det er ikke sikkert de vil takke meg med en gang, men det er faktisk til deres eget beste. Jeg tipper en og annen lærer vil sette pris på det også.

Kaja Mejlbo, ansvarlig redaktør

LØNNSOPPGJØRET

Storkommuner ønsker mer peng

Bergen og Trondheim mener mer lokal lønn kan lokke til seg lærere og barnehagelærere. – Det blir ikke flere lærere og barnehagelærere av det, sier lærerlederen i Bergen.

Tekst: Jørgen Jelstad | jj@utdanningsnytt.no

Før hvert lønnsoppgjør sender KS ut et debatthefte til alle kommunene. Her ber de blant annet om innspill til hva, og hvilke grupper, de bør prioritere i lønnsoppgjøret. Det er disse tilbakemeldingene fra Kommune-Norge som avgjør hva KS vil prioritere når de skal forhandle lønnsoppgjøret.

Det er lokalpolitikerne som avgjør hva de melder inn til KS, og Utdanningsnytt har sett på vedtakene fra flere av de største kommunene.

Svarene fra Bergen, Trondheim, Stavanger, Bærum, Kristiansand og Tromsø peker på større handlingsrom for lokale lønnsforhandlinger som en del av løsningen på rekrutteringsutfordringer.

Byrådet i Trondheim mener «det bør settes mer av på den lokale potten og mindre til den sentrale», fordi de på den måten kan «bruke lønn som et aktivt virkemiddel for å rekruttere og beholde ansatte og kompetanse».

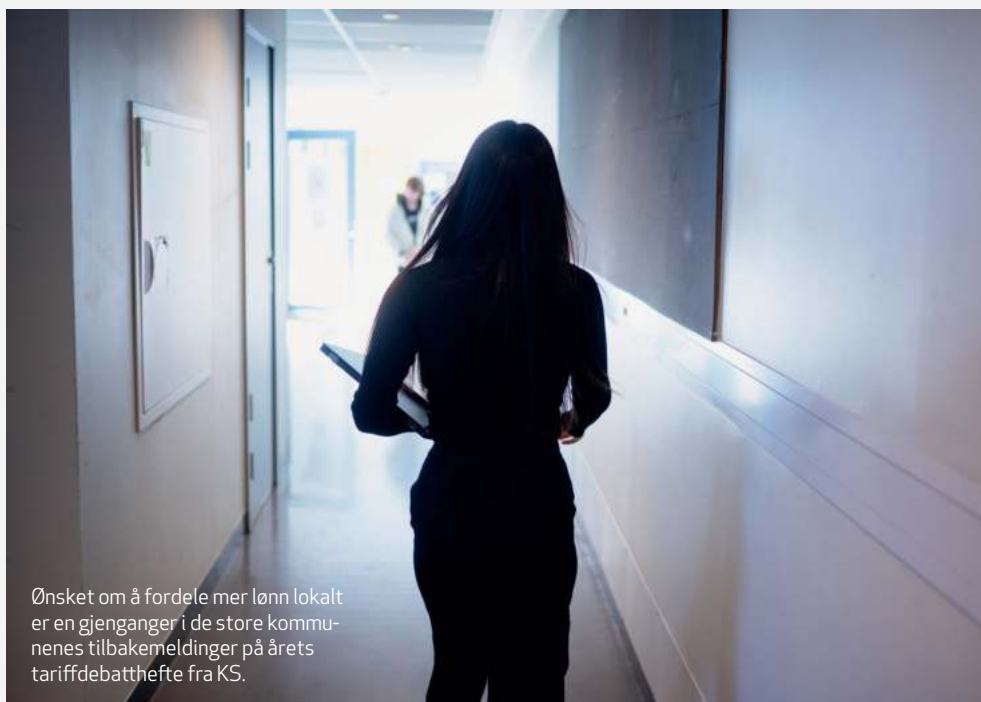
– Vi er veldig uenige i at mer penger skal gå til lokale forhandlinger. Så mye som mulig bør forhandles sentralt, sier Gry Camilla Tingstad, leder i Utdanningsforbundet Trondheim.

Hun sier rike kommuner allerede har muligheten til å lokke med lønn for å tiltrekke seg arbeidskraft, og at de kan se store forskjeller i lønnsnivå mellom nabokommuner.

– Det gjør det vanskelig å få tak i arbeidskraft for kommuner som har dårlig råd, sier Tingstad.

– Får ikke flere folk av det

Byrådet i Bergen peker også på «større handlingsrom til lokale lønnsforhandlinger» som en del av løsningen på rekrutteringsutfordringer.

Ill. foto: Siv Dolmen

Ønsket om å fordele mer lønn lokalt er en gjenganger i de store kommunenes tilbakemeldinger på årets tariffdebattheft fra KS.

Det er leder i Utdanningsforbundet Bergen, Bente Ingeborg Myrteveit, svært lite begeistret for.

– Hva er denne ideen om at kommunene skal

kjempe om arbeidskraften vi mangler gjennom lokale lønnsmidler? Det blir ikke flere lærere og barnehagelærere av det. Mangelen på kvalifisert arbeidskraft er et strukturelt problem som må løses sentralt. Kommunene vi konkurrerer med, trenger denne arbeidskraften like mye som oss, og vi får ikke flere folk av den type konkurranse, sier Myrteveit.

Kommunene vi konkurrerer med, trenger denne arbeidskraften like mye som oss, og vi får ikke flere folk av den type konkurranse.

Bente Ingeborg Myrteveit, leder i Utdanningsforbundet Bergen

Vil prioritere tre- og fireårig utdanning

Bente Ingeborg Myrteveit sier lærerne og barnehagelærerne forventer reallønnsvekst også i årets oppgjør.

– Adjunktene med fem års utdanning er opptatt av å få sin del av kaka i år, ettersom de nok har opplevd at lektorene har fått mer de siste oppgjørene. Og barnehagelærerne, som kanskje har hatt en grei lønnsutvikling, men som like fullt ligger på et lavt lønnsnivå. Vi har mange ulike lærergrupper som nok alle har forventninger til årets oppgjør. Lærerne i skoleverket er opptatt av lønnsutvikling, barnehagelærere er opptatt av det lave lønnsnivået. Det er flere ting som skal balanseres.

ger til lokale lønnsforhandlinger

Byrådet skriver i sitt svar til KS at de mener gruppene med tre- og fireårig utdanning bør prioriteres i årets oppgjør.

– Det er utfordrende for oss at byrådet er så krystallklare på det.

Hun sier det vil bety at lærerne i skolen, hvor det er krav om femårig utdanning, vil bli nedprioritert.

– Det er vi selvsagt ikke enige i.

- Dårlig uttelling

Leder i Utdanningsforbundet, Geir Røsvoll, er like tydelig som lokallagslederne på at de ikke ønsker mer lokale pottforhandlinger.

– Det er forankret i vår lønnspolitikk, som er

vedtatt av landsmøtet. Det bygger blant annet på erfaringene av at lærere i skoleverket har fått dårlig uttelling i disse lokale pottforhandlingene. Det samsvarer jo lite med rekrutteringsutfordringene og den dokumenterte mindrelønnsutviklingen til lærere i skoleverket, skriver Røsvoll i en e-post.

Han mener det i dagens hovedtariffavtale er tilstrekkelig fleksibilitet til å møte behovet kommunene etterlyser, uten at det skal dras inn i pottforhandlingene.

- Ønsker lokalt handlingsrom

Tor Arne Gangsø, arbeidslivsdirektør i KS, viser til at flere av kommunene over tid har spilt inn at

de ønsker forutsigbarhet i om det skal settes av lønnsmidler til lokale forhandlinger.

– Det er ikke overraskende når partene i hovedtariffavtalen er enige om at lønnsystemet forutsetter en lokal lønnspolitikk som gjøres kjent for alle ansatte, slik at de også gis forutsigbarhet. Vi drøftet dette med partene allerede ved fjorårets forhandlinger, skriver Gangsø i en e-post.

Han peker på at det blir økende mangel på arbeidskraft i hele arbeidslivet i årene framover.

– Vi opplever at kommunene og fylkeskommunene ønsker et lokalt handlingsrom, men at de er minst like opptatt av at tariffavtalene og lønnsfastsettelsen ikke må føre til en alles kamp mot alle om arbeidskraft, avslutter Gangsø.

Vi sikrer rettighetene slik at du kan bruke tiden på elevene

Når du kopierer fra bøker, tar skjermbilder eller laster ned bilder og tekster, sørger vi for at alt er i orden. Du slipper å be om lov fordi vår kopieringsavtale sikrer at skaperne av innholdet får betalt. Kopieringsavtalen gir deg mulighet til å bruke og dele innhold med god samvittighet.

Kopinor

FORELDRESAMARBEID

Barnehagelærere mener foreldre krever for mye

I en fersk undersøkelse svarer halvparten av barnehagelærerne at de har opplevd å stå i konflikt med foreldre og foresatte. De sier det blant annet handler om foreldre som kun «ser sitt barn».

Tekst: Kaja Mejlbo | kaja@utdanningsnytt.no

700 foreldre og 300 barnehagelærere har deltatt i undersøkelsen som Foreldreutvalget for barnehagen (FUB) har fått utført.

Begge parter svarer hovedsakelig at de samarbeider godt med hverandre, men undersøkelsen avslører at de samtidig har ulik oppfatning av konfliktnivået.

50 prosent i konflikt med foresatte

Mens nokså få foreldre, sju prosent, oppgir at de har vært i konflikt med de ansatte, sier halvparten av barnehagelærerne at de har opplevd konflikt med foresatte.

– Det spesielle er at så mange barnehagelærere har valgt å bruke anledningen til å fortelle hva konfliktene handler om i kommentarfeltene, sier utvalgsleder i FUB, Tor Eirik Rasmussen.

Misforståelser og mattilbud

I undersøkelsen oppgir barnehagelærerne at misforståelser og mattilbud ofte er årsak til konfliktene. Utdanningsnytt har tidligere fortalt om barnehager som har innført dokumentasjonskrav for matallergier, etter at de opplevde at det nærmest gikk inflasjon i å ha noe å være intolerant mot, og det kunne virke som en del foreldre selv stilte diagnosen.

Konfliktene handler også om bekymringsmeldinger og barnevern.

– Ønsker mye tilrettelegging

De fleste tilbakemeldingene barnehageansatte kom med i undersøkelsen, handlet imidlertid om

Ill.foto: Kjersti Mosbakk

foreldre med urealistiske forventninger.

«Foreldre som har veldig lite innsikt i barnehagedagen, og som ønsker mye tilrettelegging for normale barn, men uten å ta hensyn til fellesskapets behov og bemanningstettheten», skriver én.

En annen skriver at konflikter har handlet om «foreldre som bare ser sitt barn og vil at vi setter alle ressurser på deres barn».

Foreldrene sier på sin side at konfliktene har dreid seg om at det er for mye sukker i maten, dårlig bemanning eller barn som ligger i vogn, selv om de har sluttet å sove.

Ulik oppfatning av konfliktnivået

Foreldreutvalget for grunnopplæringen (FUG) har tidligere utført samme type undersøkelse blant lærere i skolen og foresatte der. Også den viste en ulik forståelse av konfliktnivået. To av tre lærere sa de hadde hatt konflikt med foresatte. Kun 17 prosent av foreldrene svarte på sin side at de har opplevd konflikt andre veien.

I en fersk undersøkelse oppgir barnehagelærere at mattilbud og misforståelser ofte er årsak til konflikter med barnas foreldre / foresatte.

Foreldre (...) ønsker mye tilrettelegging for normale barn, men uten å ta hensyn til fellesskapets behov og bemanningstettheten»

Barnehageansatt i undersøkelsen

Velkommen til Hurdalsjøen Hotell & Spa, Utdanningsforbundets eget hotell

Rabatt for Utdanningsforbundets medlemmer og familie:

990,- pr. natt i dobbeltrom

790,- pr. natt i enkeltrom

Frokost inkludert

Vi tilbyr spa med oppvarmet basseng, forskjellige badstuer og spabehandlinger.

Hotellet har flere uteaktiviteter på vinteren. Vi har utleie av bl.a spark, truger, akematter, langrennski og isfiskeutstyr.

I nærheten av hotellet finner dere Hurdal Skisenter.

Velkommen til vakre Hurdalsjøen!

Book ditt neste opphold på tlf.: 63 95 96 00, eller e-post: post@hurdalsjoen.no

HURDALSJØEN HOTELL & SPA

• TLF 63 95 96 00

• WWW.HURDALSJOEN.NO

– En hjemmedag i uka ga Jonas mye lærdom

Noen elever undervises av sine foreldre helt eller delvis.
Heltid er enkelt å få lov til, men med deltid er det verre.

Tekst og foto: Kari Oliv Vedvik

En økt som treklatrer er godt for en aktiv gutt. Jonas har i en periode hatt hjemmeskole med moren Maria Berg Hesta én dag i uka.

Mamma og Jonas (8) har tatt på seg støvler og kledd seg for å være ute. I høst gjorde de det fast hver onsdag. Da hadde Jonas hjemmeskole. Tirsdag kveld pakket de det de trengte og dro ut til småbruket familien har kjøpt på Gossa, en øy utenfor Molde. Blant sauer, høns og i skogen fikk Jonas et avbrekk fra klasserommet.

Men på nyåret var det brått slutt.

– Vi fikk beskjed om at vi ikke kunne få ha det lenger fordi kommunen ikke kunne ta ansvaret for den undervisningen jeg gir Jonas. De fryktet for at han i fremtiden skulle saksøke kommunen for mangelfull opplæring. I og med at han har delt undervisning, er det skolen som har ansvaret også den dagen han får opplæring av meg, sier Maria Berg Hestad.

– Vi hadde planlagt å flytte fra Molde, men nå flytter vi tidligere på grunn av dette.

Ifølge GSI, Grunnskolens informasjonssystem, har 382 elever i Norge hjemmeundervisning. Tallet gir imidlertid ikke hele bildet. For i tillegg har en del elever en delt løsning. Disse er ikke registrert. Utdanning har spurte landets 10 statsforvaltere også, men ingen har en samlet oversikt.

Norsk hjemmeundervisningsforbund oppgir imidlertid at de får mange henvendelser fra familier som gjerne vil ha en slik ordning, med

noe hjemmeundervisning og noen dager på ordinær skole.

– Ofte er det et av de første spørsmålene familier som kontakter oss, har. Om det er mulig å ha én eller to dager i uka med hjemmeundervisning. For mange kan det være en ønsket løsning, men kommunene er ikke forpliktet til å si ja til det, sier leder Maria Jaconelli.

Jaconelli kjenner til flere kommuner som praktiserer delt tilbud.

– Det er ikke forbudt. Å finne ulike løsninger og modeller som passer den enkelte familie, må være bedre enn å tvinge igjennom løsninger som ikke er til beste for barnet eller familien, mener hun.

Hjemmeskoledag

Ute på Gossa vil gjerne Jonas og mamma vise hva de pleide å gjøre på hjemmeskolen. I en gammel barnevogn har de puttet verktøyskrikket med det de trenger til dagens økt. Skogen ligger bare en liten trilletur bort fra småbruket.

– Vi har vært her i flere runder for å rydde og hugge trær. Det har blitt ganske gjengrodd enkelte steder med sitkagran, som er en art vi ikke vil ha i norsk flora. Vi vil også rydde sånn at det blir bedre beiteland for sauene vi har skaffet oss. Trærne som egner seg, blir ved etterpå, forteller Maria.

Jonas starter økta med å klatre opp i noen trær bare fordi han kan og har lyst. Etter å ha brukt litt krefter på det, finner han frem den oransje øksa han har kjøpt selv for egne penger.

– Skal vi ta ned denne, spør Jonas.

Mor og sønn diskuterer hvilke av trærne som skal stå, og hvilke som må vike. Jonas kvister raskt av greinen på grana som skal ned, og med kjappe hugg fra øksa felles treet.

– Kan du kjenne på øksebladet Jonas?

– Det er litt varmt.

– Hvorfor tror du at det er sånn?

– Fordi jeg har brukt den.

Mor forklarer om energi og overføringer av den fra Jonas til øksebladet. Jonas nikker før han går i gang med et nytt tre. Øksa får kjørt seg igjen.

– Hvis det var engelsk som sto på timeplanen, pleide vi å snakke engelsk. Vi tilpasset dagen etter hva de holdt på med på skolen og hvor motivert Jonas var. Jonas skårer like bra som sine klassekamerater på lesing og regning, men han trives ekstra godt når han kan være aktiv samtidig som han lærer, forklarer mamma.

Stillesitting

Jonas gledet seg til å begynne på skolen, men det å sitte i ro er han ikke så glad i.

Med vante hugg kvister Jonas granen som skal felles.

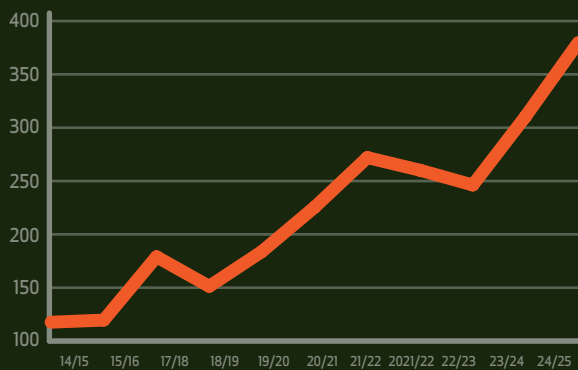

Bak seg har mamma Maria og Jonas fått en fin rekke med ullkledd tilskuere mens de driver og kløyver kubber.

– Hvorfor blir bladet på øksa varmt etter at du har brukt den? Mor og sønn diskuterer spørsmålet.

Elever med hjemmeundervisning (fulltid) i antall fra 2014-2025

Jonas sikter seg inn med hele seg for å treffe kubben med klubba.

Fristund i sofaen med kakao og oppsummering av dagens første økt. Loggen skal ned på arket, men først en liten prat mellom Jonas og mamma Maria.

Sauene liker å springe om kapp.

Litt ekstra sukker i kakaoen er fint når en har vært ute og drevet med kroppsarbeid.

– Det hendte at jeg var innom skolen for å levere noe Jonas hadde glemt. Da kunne han sitte på gangen fordi han var urolig og forstyrret andre. Vi fikk jo klager på det også. Derfor foreslo jeg at vi kunne være hjemme én dag i uka. Det synes jeg fungerte bra.

De andre skoledagene er det mer aktivitet, en uteskoledag, en med gym og en kortere dag.

– Statsforvalteren hadde fått henvendelser fra flere familier som ønsket det samme som oss, og utarbeidet derfor et skriv som ble grunnlag for at kommunen valgte å ta et standpunkt som skal gjelde alle. Dermed fikk vi beskjed om at vi ikke kunne fortsette lenger. Vi hadde jo kjøpt denne gården og skulle flytte, men hadde tenkt å renovere en god del først. Nå tar vi alt på en gang og flytter i løpet av noen uker, sier Maria.

Statsforvalteren i Møre og Romsdal skriver at de i løpet av høsten 2024 har fått spørsmål fra noen kommuner om privat grunnskoleopplæring i hjemmet og offentlig skole. På bakgrunn av spørsmålene har de sendt ut brev til alle kommunene i fylket. I brevet anbefaler de ikke å tillate dette fordi elevene fortsatt vil være innskrevet ved skolene og dermed kommunens ansvar.

Utdanning har fått svar fra fem av landets statsforvaltere. Ingen av dem har tall på hvor

mange elever som har delt undervisning. Statsforvalteren på Vestlandet stiller seg imidlertid positivt til en slik ordning.

Seksjonsleder ved Statsforvalteren i Vestland er Mats Petter Sydengen.

– Alle foreldre har rett til å ta barnet ut av skolen. Vi har fått et par henvendelser om delt undervisning mellom skolen og hjemmet, men det er ikke så mange spørsmål om det, sier Sydengen.

Han mener at det er opp til den enkelte kommune å vurdere om de skal tillate at elever er hjemme deler av uka.

– Det kan jo i enkelte tilfeller være en overgangsløsning for barn som sliter med å komme på skolen. Vi har et altfor stort antall elever som ikke kommer på skolen i det hele tatt. Vi har hatt en økning i antallet elever som har skolevegring, men vi har ikke oversikt over hvor mange det er snakk om. Uansett grunn er det opp til de enkelte kommunene å avgjøre om de tillater en delt løsning, sier Sydengen.

Alle som har tatt barna sine fullt ut av skolen, har tilsyn med undervisningen de gir. Tilsyn skal finne sted senest tre måneder etter at hjemmeundervisningen har startet.

Ved delt løsning føres det ikke tilsyn.

Statssekretær Synnøve Mjeldheim Skaar (Ap) i Kunnskapsdepartementet påpeker at

kommuner kan legge til rette for delt løsning, men at det ikke er noe foreldrene kan kreve.

– Det er rimelig at kommunen selv får avgjøre om det kan tilrettelegges for individuelle løsninger, svarer Synnøve Mjeldheim Skaar.

Øyskolen

Som forberedelser til flytting og bytte av skole har Jonas og storesøster vært på skolen ute på øya og hatt en skoledag der.

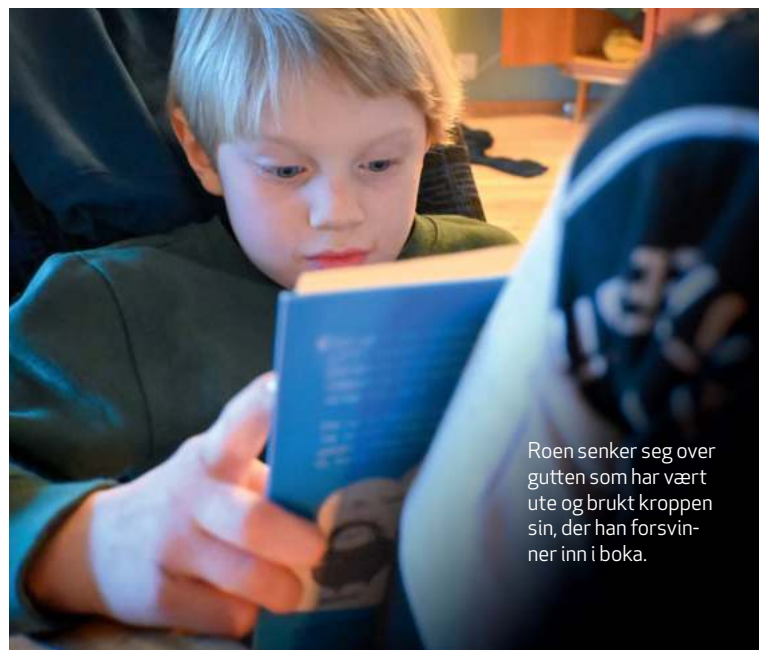
– De er bare 15 i klassen til Jonas. Læreren stod ute og ønsket alle velkommen da de kom. I tillegg til læreren er det også en assistent i klassen. Vi fikk et veldig positivt inntrykk av hvordan barna ble tatt imot, og vi fikk en opplevelse av at de bruker mye mindre skjerm i undervisningen.

Når skogsdriften er ferdig, pakkes verktøyet ned. Tilbake på gården demonstrerer Jonas sine ferdigheter i vedkløyving. Med kløyver og klubbe deler han lett opp kubbene til mindre vedskier. En anelig stabel med ved som er ferdig kløyvd, viser at de har stått på i flere runder.

Gårdens seks villsauer har stilt seg opp for å bivåne kløyvingen. Jonas jumper over gjerdet og koser med sauene som håper at han har med litt kraftfôr. Den brekende flokken fotfølger Jonas, som løper rundt. Inne i fjøset kan en

Å tenne opp i ovnen er noe Jonas gjør med letthet. Mamma har laget hjemmelagede tennfliser.

Roen senker seg over gutten som har vært ute og brukt kroppen sin, der han forsvinner inn i boka.

Den lekne valpen Frøya blir båret ut fra hønsehuset av Maria.

høre høye hanegal.

– Vi aler opp fjærkre. Da blir det halvt om halvt med høner og haner. Så vi har ganske mange haner som skal bli mat. De er for seg selv, mens hønene er i det andre rommet sammen med tre haner, forklarer Maria.

Hun er opptatt av selvberging og livnærer seg på å skrive bøker om temaet, holde foredrag og blogge om dyrking og utnyttelse av naturen.

– Jeg sa opp jobben min som sivilingeniør for å drive med dette på fulltid, men det har vært fint å ta fri én dag i uka for å være sammen med Jonas. Da er det bare han og jeg, det er topp for oss begge.

Jonas har to storesøstre. Å få mamma helt for seg selv er ikke hverdagskost.

Kaklekor

Samojedvalpen Frøya følger med overalt. Inn til hønene skal den ikke, men den klarer likevel å snike seg inn. Kaklekoret som oppstår, vitner om en gjeng fjærkledd som ikke liker selskapet. Jonas og mamma tar leende opp jakten på den pelskledde som viser frem jaktinstinktet sitt ved å prøve å fange hønene. Frøya blir fort fanget inn og båret ut, uten at noen fjærkledd er påført noen form for skade.

– Jonas er en energisk gutt og har godt av å røre seg. Det er lurt for ham å ha noe å holde på med, gjerne noe han kan fikle med. Han har det ikke så kjekt i skoletimer med mye teori og stillesittende aktivitet, så dagene med meg har

vært så fine for oss begge.

Maria har vært i møte med rektor som hadde fått pålegg fra kommunen.

– Jeg skjønner at de ikke kan føre tilsyn med tilbudet jeg gir, men jeg synes det er veldig fir-kantet og ble både forbannet og skuffet da vi fikk beskjeden.

Når de er ferdige i fjøset viser Jonas hvordan han pleier å fyre opp i vedovnen inne i stua. Snart durer det godt inne i den svarte jernklumpen.

– Kan jeg koke kakao?

– Ja, koker du litt så søsteren din får også?

Jonas nikker og finner frem kjele, visp, melk, kakao og sukker.

– Jeg er sikker på at Jonas fikk masse lærdom av å være hjemme en dag i uka. Her tilpasser jeg. Vi hopper på trampolinen mens vi lærer gangetabellen, vi drar på biblioteket og leser bøker han synes er spennende. På skolen får han en følelse at det er noe galt med ham fordi han ikke klarer å sitte i ro sånn som mange andre kan, sier mamma Maria.

Flyttet til nabokommunen

Maria sender nå sønnen på skole hver dag i uka, men kjenner på seg at det hadde vært bedre om det hadde fortsatt som de gjorde i høst.

– Det kom ingen klager. Alt virket bra, samarbeidet med lærerne fungerte, så jeg skjønner ikke at vi ikke kan se på alternative måter å drive opplæring på. Men jeg skjønner også

Jeg er sikker på at Jonas fikk masse lærdom av å være hjemme én dag i uka.

Maria Berg Hestad

Det er rimelig at kommunen selv får avgjøre om det kan tilrettelegges for individuelle løsninger.

Synnøve Mjeldheim Skaar (Ap)
statssekretær i
Kunnskapsdepartementet

De fikk være sammen bare de to, mamma og Jonas når de hadde hjemmeundervisning. Da skapte de dagene selv.

at lærerne har mye de skal gjøre, så hvis de i tillegg får merarbeid fordi vi skal ha hjemmeskole, kan det bli vanskelig.

Maria mener at med et godt samarbeid mellom skole og hjemmet og med barnets beste i fokus, kunne de kontrollert opplegget på en lite tidkrevende måte.

– Dessuten så lærer Jonas fire dager i uken og kunne plukket det opp dersom han hang etter. Dette ble ikke diskutert, vi fikk bare avslag via e-post.

Mamma Maria forteller at Jonas liker å lære og lett tar til seg ny kunnskap.

– Han har kjempeflinke lærere, men de er for få. I tillegg har de så mange ting de må gjøre

med rapportskrivning og lignende. Enkelte dager har ikke Jonas snakket med én ansatt mens han har vært på skolefritidsordningen, så der er de også få ansatte.

Ivar Ola Vereide, fagleder for skole i Molde kommune, sier at de verken kan eller vil kommentere saker som omhandler enkeltelever.

For Jonas og mamma løser det seg ved at familien på fem flytter til gården på Gossa. Gården ligger inne på øya, med en skogteig og jorder som skal bli beitemark og dyrket mark.

Inne på det store kjøkkenet i våningshuset er det kasser med selvdyrkede hokkaidogresskar stablet langs veggen, en kurv med setteløk skal i jorda når telen går. Mengden med frøposer

som står i kassetter som venter på å komme i jorda, er flere enn hva hobbydyrkere vanligvis har. Mamma Maria har en mengde andre prosjekter på gang også. Jonas kommer på at han skal vise frem noe de laget for ikke lenge siden.

– Her er deler av juletreet som vi har laget kroker av for å henge jakker på, og her ser du en spaghettikrok vi også brukte deler av juletreet for å lage, sier han.

Når dette leses, har Jonas begynt på skolen ute på Gossa, som tilhører Aukra kommune.

– Jeg skal bli bonde og klare meg selv når jeg blir voksen. Hvis ikke en av søstrene mine tar over her, så vil jeg ha denne gården, sier åtteåringen.

«Pusuk» vandrer fra gruppe til gruppe i Lemanana barnehage i Istanbul. Bildet er tatt i begynnelsen av februar.

Foto: Serhat Cagdas / Anadolu / Abacapress.com

Frue i pels fikk barnehageplass

En jordskjelv-overlever sjarmerer barnehagebarn i Istanbul.

TYRKIA: Etter det kraftige jordskjelvet nær Kahramanmaraş i februar 2023 ble denne katten, som var etterlatt uten eier og funnet i en skolegård, tatt vare på av skoleadministrasjonen. En rektor som dro for å delta i hjelpearbeid, bestemte seg for å adoptere katten, som har fått navnet Pusuk. Siden har den bodd i Lemanana barnehage i Istanbul. Kilde: NTB

Denguefeber preger skolehverdagen

Filippinene har trappet opp kampen mot mygg for å få bukt med denguefeber, ikke minst i skolene. Nesten halvparten av pasientene er barn.

FILIPPINENE: Quezon City, landets mest folkerike by, har sett en økning i antall dengue-tilfeller. 24. februar var mer enn 2500 tilfeller rapportert, 261,9 prosent mer enn samme periode i fjor, ifølge regjeringsdata. Nesten halvparten av pasientene er barn.

Myndighetene har trappet opp kampen mot myggen i skoler og i tett befolkede områder med lavinntektsboliger. Helsecentre

har utvidet åpningstidene, i håp om at utbruddet kan begrenses og medisinsk hjelp kan leveres for å beskytte folkehelsen.

Viruset overføres av mygg, en type som også er aktiv på dagtid og som trives i urbane områder.

Minst 11 personer er døde av denguefeber siden nyttår.

Kilde: NTB, Wikipedia.

En videregående skole i Quezon City blir sprayet med middel mot mygg.

Foto: Daniel Ceng / Anadolu / Abacapress.com

Ill.foto: Alfredo-9, Freemages.com

Forskere har studert gjennomtrekk ved offentlige skoler i New York City. Etnisitet på arbeidsplassen spiller inn.

Lik etnisitet bremser gjennomtrekk

At rektor og kollegaer er av samme etnisitet som lærere, gir mindre gjennomtrekk i offentlige skoler i New York City.

USA: Forskere har studert gjennomtrekk ved offentlige skoler i New York City, skriver www.nyu.edu, nettstedet til New York University (NYU).

– Studien tilbyr ny innsikt som kan forme fremtidig politikk for å skape mer støttende, stabile skolemiljøer, sier hovedforfatter Luis Rodriguez.

Han er assisterende professor i pedagogisk ledelse og politiske studier ved NYU Steinhardt School of Culture, Education, and Human Development.

Rodriguez og hans medforskere analyserte data fra skoleåret 2011-12 til 2019-20, om lærere som identifiserte seg som svarte, hvite, asiatiske, latinamerikanske eller annen etnisitet. Målet var å finne mønstre i gjennomtrekk.

Resultatene, publisert i Educational Evaluation and Policy Analysis, viste at svarte lærere hadde 2 prosentpoeng mindre sannsynlighet for å forlate skoler ledet av en svart rektor, sammenlignet med en hvit rektor eller en av en annen etnisitet. Dette tilsvarer en reduksjon på omtrent 14 pro-

sent i svarte læreres gjennomtrekk. Det var også 2 prosentpoeng mindre sannsynlig at svarte lærere forlot skoler med minst 20 prosent svarte lærerkolleger.

Hvite lærere hadde 1 prosentpoeng mindre sannsynlighet for å forlate skoler ledet av en hvit rektor, altså 8 prosent reduksjon i gjennomtrekks-raten for hvite lærere. Lignende mønstre ble observert med hvite lærere på skoler med en moderat andel ansatte av samme etnisitet.

I NYC utgjør hvite og svarte lærere henholdsvis ca. 78 prosent og 17 prosent av lærerne. Det vil si at 95 prosent av byens lærere har større sannsynlighet for å bli på skoler med rektorer og jevnaldrende av samme etnisitet.

– Samme etnisitet kan fremme en sterk følelse av fellesskap og støtte, og føre til en sterkere følelse av tilhørighet og tilfredshet, sier Rodriguez.

Hans medforskere har vært Julie Pham, postdoktor, University of Nevada-Las Vegas, og Briana Gonçalves, doktorgradskandidat ved NYU.

Barneskolebarn gjorde det best

Skolebarn i alderen 6-11 år viser høyest læringsprestasjon, ifølge forskning.

TYSKLAND: Evnen til å se sammenhengen mellom en hendelse og dens konsekvenser, assosiativ læring, er avgjørende for å tilpasse seg miljøet. Det har en enorm innvirkning på vår mentale helse. Ifølge en studie viser barn i barneskolealder den høyeste læringsytelsen på dette området, melder nettstedet til Ruhr-Universität Bochum, <https://news.rub.de/>

Ni forskere ved FBZ, et forsknings- og behandlingssentrum for psykisk helse ved universitetet, sto bak den første systematiske studien av denne evnen hos spedbarn, barn, ungdom og voksne. Testdeltakerne måtte lære å reagere på en stimulus med en spesifikk respons.

– Vi trodde at assosiativ læring forbedres kontinuerlig med økende alder. Men disse barna fikk best resultat, lærte mest konsekvent og viste minst variasjon i læringsatferden, sier dr. Carolin Konrad.

Voksne og ungdom lærte raskere enn spedbarn, men nådde ikke nivået til barneskolebarn. Gjentatt eksponering for læringsstoffet spilte også en avgjørende rolle for spedbarn og unge. En ekstra læringsøkt ga forbedring i prestasjonene i disse aldersgruppene.

Studien viser at assosiativ læring er til stede hele livet, men at hastigheten og mengdene av læring varierer. Resultatene baner vei for et nytt perspektiv på assosiative læringsforstyrrelser, som er knyttet til utvikling av psykiske lidelser senere i livet.

Foto: Boletín, Freemages.com

I en studie med deltakere i forskjellige aldre kom barn i barneskolealder best ut.

Hold deg oppdatert på:

UTDANNINGSNYTT

Grå hår

– Som en del av besteforeldregenerasjonen har vi et litt annet perspektiv og stresser litt mindre, sier Wenche Negård Brodal (71).

BEMANNING I BARNEHAGER

- Barnehagelovens paragraf 26 sier at grunnbemanningen i barnehagen må være «tilstrekkelig til at personalet kan drive en tilfredsstillende pedagogisk virksomhet».
- Bemanningsnormen er minimum én ansatt per tre barn under tre år, og én ansatt per seks barn over tre år.
- Pedagognormen innebærer at det skal være minst én pedagogisk leder per 7 barn under tre år, og minst én pedagogisk leder per 14 barn over tre år.

Kilder: Lovdata og Utdanningsdirektoratet

er gull verdt

Hvis jakten på ansatte kan sammenlignes med å grave etter gull, har de funnet det på Tolga. – Vi er avhengige av seniorvikarene våre, sier styrer Astrid Moen.

Tekst og foto: Hanna Marie Haug

– Er det noe dere føler dere for gamle for?

Wenche Negård Brodal (71) og Anne Grete Nymoen (66) ser spørrende på hverandre før Anne Grete tar ordet.

– Dokumentasjon på data.

– Ja, den henger jeg meg på, sier Wenche og klasker hånda på låret før hun fortsetter.

– Ellers er vi med på det meste.

Anne Grete ler: – Vi løper vel ikke så fort lenger heller.

– Nei, men vi krabber rundt, husker og kjører akebrett.

Styrer Astrid Moen skyter inn: – De er ganske så spreke, altså. De er gull verdt her hos oss.

De to seniorvikarene er så vidt i gang med arbeidsdagen i Tolga barnehage, ei bygd med rundt 500 innbyggere i Nord-Østerdalen.

En av tre styrere svarer at de i liten eller svært liten grad får kvalifiserte søkere til barnehagelærerstillinger, ifølge undersøkelsen Spørsmål til Barnehage-Norge av Utdanningsdirektoratet fra 2024. Det er store variasjoner rundt i landet, men en gjenganger er at det er en større utfordring i distriktkommunene. Samtidig trekkes tilstrekkelig bemanning frem som det viktigste tiltaket for at folk skal bli i jobben lenger. På Tolga har de krevende tidene gjort at de måtte finne alternative løsninger.

På gulvet

Både Wenche og Anne Grete jobber fast et par dager i uka, og er ellers på tilkalling. Begge har jobbet i barnehage i mange år.

– Jeg skulle egentlig gått av med pensjon,

Anne Grete Nymoen er med barna i Tolga barnehage på skattejakt i snøen.

men det var skummelt å bråslutte. Og så er det fint å jobbe med barn, sier Anne Grete.

– Det hender folk spør meg hvordan jeg orker å jobbe i barnehage. Jeg skjønner ikke spørsmålet en gang og koser meg hvert fall veldig, sier Wenche.

Begge trekker frem friheten til å jobbe når det passer som den viktigste faktoren for at de blir værende.

– Jeg hadde nok ikke fortsatt uten. Mange går ikke nødvendigvis av med pensjon for å få mer fri, men for å få mer frihet, sier Wenche.

Deres største fordel i jobben er roen som kommer med alderen, mener de selv.

– Som en del av besteforeldregenerasjonen har vi et litt annet perspektiv og stresser litt mindre, sier Wenche, og kollegaen legger til.

– Vi har ikke så mange administrative tilleggsoppgaver og får bruke mye tid på gulvet i lek med ungene.

– Det er nok godt for dem også, sier Wenche.

Mer krevende de siste årene

– Det er ikke alltid så lett å skaffe folk. Vi har virkelig vært helt avhengige av seniorvikarene våre. Uten dem hadde det ikke gått rundt, sier Astrid Moen.

Ifølge styreren har det blitt mer krevende å få nok ansatte de siste fem årene.

– De siste årene har det vært færre søkere på stillinger vi lyser ut. Kanskje handler det om at vi bytter jobb litt oftere? Eller at det ikke er nok utdannede folk? Eller at det har vært så mye fokus på lønn og dårlige arbeidsforhold i mediene?

Astrid Moen (t.v.) er styrer i barnehagen på Tolga, og veldig takknemlig for jobben seniorvikarene Wenche Negård Brodal (71) og Anne Grete Nymoen (66) gjør.

Anne Grete og Lea er ute på viktig oppdrag og lar seg ikke forstyrre av alt som skjer rundt dem.

– Det er litt vanskelig med så ulendt snøterreng når man nettopp har lært seg å gå, sier Wenche.

– Har utfordringer med å få nok folk ført til endringer i driften deres?

– Nei, heldigvis har vi klart å drive som normalt, mye takket være spesielle ordninger.

Astrid trekker frem språktreningsplasser, to årsverk på dispensasjon, én på arbeidsplassbasert barnehagelærerutdanning (ABLU) og seniorvikarene.

– Akkurat nå er vi godt bemannet, legger hun til.

Norm og praksis er ikke det samme

Karin Hognestad er professor i pedagogikk ved Universitetet i Sørøst-Norge og leder et forskningsprosjekt om bemanning i barnehager. Hun forteller at dagens norm gjelder hvor mange ansatte som er på hele barnehagehuset, og ikke hvor mange ansatte som i praksis er rundt barna til enhver tid.

– I realiteten er det færre ansatte per barn i direkte arbeid med barna. De ansatte har også mange oppgaver utenfor avdeling som for eksempel møter, planleggingstid eller praktiske oppgaver.

Hennes klare oppfatning er derfor også at dagens bemanningsnorm er for lav, og at å øke den med én person vil gjøre barnehagene bedre rustet til å oppfylle normen i direkte arbeid med barn.

– Det er høye forventninger til kvalitet hos barnehager i dag, og det skal det være. Vi vet at mange barn har lengre dager i barnehagen nå enn før, og belastningen på de ansatte blir større.

– Hva hjelper egentlig økt grunnbemanning hvis det ikke er nok kvalifiserte søkere?

– Disse tingene henger sammen. Det er mange barnehagelærere i Norge, men frafallet fra yrket er for stort. Jeg tror det handler om at folk ikke får gjort den jobben de ønsker å gjøre. Å øke grunnbemanningen kan gjøre at flere vil jobbe i barnehagen, og også bli værende i yrket.

Rutinerte skattejegere

Bak barnehagebygget er uteområdet til avdelingen Øvensrabben. Lea og Anne Grete går hånd i hånd inn i uteboden. Mørke vegger og tett trelukt står i kontrast til det lyse, friske og snødekte uteområdet.

De kommer ut med redskaper for å ta fatt på ferden. Med bøtte og spade i hånden trasker de bort til den store snøhaugen. I knestående titter de inn i hulen med stort potensial.

– Her graver du for harde livet, sier Anne Grete og ligger ikke på latsiden selv.

– Jeg håper vi klarer å finne mange skatter, sier Lea.

– Ja, nå ser vi vel en gul en her?

Vott som skal plukke opp plastbit. Lea kludder litt, men til slutt får hun grep. Hver lille plastbit blir lagt i bøtta. Blå, røde og gule kostbare skatter fyller den.

De virker rutinerte. Det kan ikke være første gang de er på skattejakt.

– Der er det en rød en også!

De graver iherdig videre, og i bakgrunnen høres barnelatter. Men brått legger Lea fra seg spaden.

– Var det kanskje ikke så mye mer her? spør Anne Grete.

– Nei, svarer Lea og setter seg opp.

Trenger de yngre

Omtrent like usikkert som skattejakt er kanskje jakten på nok ansatte i barnehagen. Selv om seniorvikarene har vært redningen, eller skatten, de siste årene, er Astrid opptatt av å tenke på hva som er bærekraftig i lengden.

– Vi må få de yngre inn på banen. Seniorvikarer kan ikke være det eneste tiltaket for å løse utfordringer med bemanning.

Når de likevel har valgt å gi seniorvikarene to faste arbeidsdager i uken, handler det om behovet for forutsigbarhet.

– I en barnehage trenger både voksne og barn stabilitet. Så det har vi valgt for en periode, sier hun.

Wenche og Anne Grete kan se tilbake på mange år i barnehagen. De har ikke tenkt å gi seg ennå.

– Vi er her for å leke med ungene på gulvet, og være sammen med dem. Det gir oss mye, sier Anne Grete.

– Vi kommer oss stort sett opp derfra også. Om så vi må rulle oss litt rundt, ler Wenche.

– Hvor lenge skal dere holde på?

– Til 75 hvert fall, sier Wenche.

– Åh, Wenche da. Årene går altså ... sier Anne Grete og dulter borti kollegaen.

– Nei, vi får holde på så lenge vi orker.

A smiling man with short brown hair and a light beard is sitting in the driver's seat of a car. He is wearing a dark blue shirt and a seatbelt. The background shows the interior of the car and a blurred view through the window. On the left side of the image, there are several vertical blue bars of varying heights, resembling a bar chart or a decorative graphic element.

Nordea

Medlemstilbud på billån fra Nordea

Som medlem av Utdanningsforbundet får du et av Norges beste billån, med rente fra 6,35 %

Søk lån til bil, MC og caravan på
nordea.no/billån

Eff. rente 8,09 % kr 150.000 o/5 år. Etab.gebyr kr 2.200,-
Kost. 31.638 Tot. Kr 181.638,-

Mye av hverdagen til lærer Marit Lehn handler om å hvile. Hun fikk covid-19 i mars 2020 og sliter fortsatt med ettervirkningene.

Sykdommen som ikke gikk over

– Jeg niholder på jobben, men nå er jeg sykemeldt igjen. Savnet etter elevene og kollegaene mine er stort, sier Marit Lehn.

Tekst: Kari Oliv Vedvik Foto: Siv Dolmen

54-åringen ligger på sofaen i stua i Son, Akershus. Fem år har gått siden mannen hennes kom hjem fra en skiferie med kompiser i Østerrike. Med seg hadde han viruset som skulle ramme en hel verden. Marit var blant de første i Norge som ble smittet med korona.

– Jeg ble ikke så syk, men jeg ble jo aldri frisk igjen heller, sier hun.

De klassiske symptomene, feberen og hodepinen ga seg. Men Marit var fortsatt konstant trøtt og hadde vondt i leddene. Da sommerferien var over, og høsten kom, lurte hun på om hun hadde fått leddgikt.

Men diagnosen var lang covid.

Må rasjonere kreftene

Marit jobber som lærer ved Ås videregående skole. Da Utdanning møtte henne i januar for tre år siden, var hun femti prosent sykemeldt.

I dag er hun 30 prosent ufør. Tilværelsen veksler mellom jobb og sykefravær. Nå har hun vært hundre prosent sykemeldt siden november i fjor.

– Jeg har kontakt med noen av kollegaene mine, men jeg savner det å gå på jobb. Det er så sårt.

Marit gjør det hun kan for å holde seg så frisk som mulig.

– På rehabilitering ved CatoSenteret lærte jeg å bruke verktøyet «energiøkonomisering», forteller hun.

Enkelt forklart betyr det at hun lærte å hvile.

– Skrolle på telefonen er ikke å hvile. Ikke å lese bøker heller. Å hvile er å ikke gjøre noen ting. Det er ikke lett, for når jeg ligger, er det som om jeg har nervene utenpå kroppen.

Nylig var hun to uker på Gran Canaria, alene.

– Sol hjelper. Det er noe med solstrålene og lyset som virker helende. Men det er ikke så gøy å dra dit uten mann og barn. Det er ikke det samme som når andre drar på ferietur.

Hjemme starter hun dagen med lyslampe og kaffe. I den regulerbare stolen i stua hjemme i Son sitter hun mye. Ofte med øreklokker med beroligende toner. Marit viser oss hvordan hun legger stolen bakover, en hånd ved hjertet og en på magen.

Skal hun på jobb, velger hun å ikke dusje, det er for energikrevende.

– På disse fem årene har jeg lært meg å rasjonere på kreftene. Hvis jeg ikke passer på å få nok hvile, kan det bli skikkelig ille. Alt innvendig i meg er i hjelpenn, det beskrives som en autoimmun dirring. Det er skikkelig ubehagelig. Da må jeg bruke meditasjonsteknikker for å klare å hente meg inn igjen.

Savner et tilbud

Marit berømmer mannen sin som tar seg av mye av det praktiske for familien, som å lage mat og følge opp barna.

– Når vi spiser middagen som han har laget, må jeg ofte legge meg på sofaen. Kroppen min må ha ro for å bruke energi på å fordøye mat. Da ligger jeg her på sofaen og ser på spisebordet og kommenterer mens de spiser ferdig og rydder av, sier Marit mens hun ler litt oppgitt.

– De er jo vant med at det er sånn, men det er jo også litt underlig.

Nå er de to barna som er hjemmeboende blitt 16 og 18 år, men da Marit ble syk, var de jo fem år yngre.

– Det er mye jeg ikke klarer å følge opp eller være med på. Spør de om hjelp med leksene på ettermiddagen, hender det ofte at de må sitte på sengekanten mens jeg ligger. Kveldene og morgenerne er verst.

I tillegg til CatoSenteret har Marit vært på et rehabiliteringsopphold ved Dødehavet. Selv mener hun det har hatt best effekt på helsen hennes.

– Det var et opplegg jeg betalte selv. Det kostet om lag 100 000 kroner. Etter de tre ukene klarte jeg å jobbe et helt år uten å bli sykemeldt. Jeg er 30 prosent ufør, men klarer resten. Det at jeg hadde en så lang periode der jeg fungerte så bra, gir meg håp.

Hun skulle

ønske at det fantes et senter der personer med lang covid kunne komme for å bli kartlagt og få en oppfølging tilrettelagt for deres tilstand og plager.

– Når man er syk og har begrenset med energi, er det ikke enkelte å skulle finne ut av alt selv. Hadde det vært en koordinator eller en koronaansvarlig som kartla og la opp et løp for den enkelte, tror jeg langt flere med lang covid kunne jobbet.

– Jeg savner elevene mine så mye, sier Marit Lehn.

Marit sier hun er privilegert som i liten grad merker inntektstapet det medfører å gå ned i stilling og komme over på en uføregrad.

– Jeg håper jo at jeg skal kunne fungere og jobbe litt. Nå har jeg søkt om å få utvidet uføregraden min til 60 prosent, men jeg vil ikke slutte helt.

Det som kan være vanskelig, er dessuten at det ikke synes på henne at hun er alvorlig syk.

Kommentarer som svir

– I andre land er det mange med skjulte lidelser som bærer en pin med en solsikke på jakken. Det skulle jeg ønske var vanlig i Norge også, sier hun.

For det er ting hun gjør som sikkert kan virke merkelig for andre.

– Jeg klarer ikke alltid å reise meg for andre på toget for eksempel, jeg kan være så utkjørt. Det har hendt at jeg har kjørt sønnen min på trening, men valgt å sitte i bilen, slå ned setet og vente på ham der hele treningen i stedet for å gå inn.

Det hender også at enkelte kommer med kommentarer som kan være sårende.

– *Hva sier de?*

– «Tenk å kunne ta seg fri for å reise til Granka, det kunne jeg også ha tenkt meg.» Eller: «Jeg blir jo sliten jeg også.» Av og til er det nok ubetenksomhet, men det er sårende og en ekstra belastning å få sånne kommentarer. Jeg

ville jo heller vært på jobb enn å dra alene til Gran Canaria. Det er ganske så stusslig. Men jeg blir i så mye bedre form etterpå. Sol er livgivende for meg.

Når Marit jobber, har hun fått tilpasset timeplanen sånn at hun ikke må komme tidlig.

– Min nærmeste leder gjør alt hun kan for at jeg skal stå i arbeid.

På jobben har hun blant annet en saccosekke-madrass som hun kan hvile på.

– Den har arbeidsgiveren min kjøpt til meg. Madrassen er flyttet til et mer skjermert rom enn da jeg traff dere sist.

Da var den plassert på et grupperom. Der lå Marit deler av dagen for å samle krefter. Det må hun fortsatt gjøre.

– Jeg er avhengig av den for å kunne jobbe. Jeg må hvile i løpet av dagen.

Marit jobber på en tilrettelagt avdeling ved Ås videregående skole. Hun blir rørt når hun snakker om hvor mye hun gleder seg til hun kan stå i klasserommet igjen.

– Jeg savner elevene mine så mye. Jeg håper at jeg klarer å jobbe to dager i uka, noen timer hver dag. Når det ble som det ble, ville det vært topp.

Forsker mener flere vil få lang covid

– Det er et stort problem at vi ikke vil anerkjenne at det er så mange som har fått lang covid. Antallet vil øke så lenge vi ikke gjør mer med smitten i samfunnet, sier Richard Aubrey White.

Han er forsker ved Folkehelseinstituttet (FHI), men poengterer at han i denne sammenheng ikke uttaler seg på vegne av FHI.

– Covid-19 er en viktig årsak til økningen i sykefraværet. De som diskuterer økt sykefravær uten å nevne covid-19 og senfølger, fører ikke en seriøs diskusjon, sier White.

Sammen med forskere fra Nav, Universitetet i Oslo og NTNU, har han undersøkt hvordan koronaviruset påvirker sykefraværet i Norge.

– Innen fem år vil de fleste kjenne noen som

har lang covid. Hvert år får fortsatt store deler av befolkningen korona. Vi beregner at tre til fem prosent av de som får korona får lang covid, derved vil nye utvikle lang covid.

Antallet uføre i Norge er samtidig stabilt. Om flere blir uføre på grunn av følger etter korona, har ikke Nav oversikt over. White er oppgitt over at ikke mer blir gjort for å forebygge smitte i befolkningen.

– Vi vet at korona fortsatt er skadelig, og byrden på samfunnet er stor. Det burde vært gjort mer. Spesielt bør skoler der barn oppholder seg være trygge å være i. Lærere fortjener selvfølgelig også et trygt arbeidssted. Foreldre og fagforeningene må kreve ren luft i skolene, sier Richard Aubrey White.

Foreldre og fagforeningene må kreve ren luft i skolene.

Richard Aubrey White, forsker

Får elevene opp av sto

Elevene i Trondheim sitter ikke stille lenger.

Tekst: Heidi Venæs Foto: Jan Arne Austad

Hos tredjeklassingene ved Okstad skole i Trondheim har læreren tatt en pause i undervisningen. Nå pågår navne-hilse-leken. Elevene går rundt og hilser på hverandre, og for hver gang overtar de navnet til den de hilste på. Det skaper salig forvirring.

– Det er gøy. Jeg liker å være i fart, sier Tind Follestad (8).

I slutten av januar ble Ræser introdusert i 36 skoler i Trondheim. Opplegget skal hjelpe lærere, og foreldre, å redusere stillesitting. Helst skal elevene gjøre noe fysisk hver dag. Alt de gjør, både på skolen og på fritiden, registreres på en egen nettside. Slik sanker de poeng, og premier.

Sonja Hrivnak-Renbjør (8) registrerer når hun ruller på hjul, enten det er skateboard eller rulleskøyter. Venninnen Nora Aalmo Rishaug (8) krysser av når hun har spilt håndball og fotball.

– Er det kjedelig på skolen, spør vi læreren om vi kan ha en Ræser-aktivitet, sier hun.

Læreren viser fram diplom et klassen har fått etter å ha samlet nok poeng. Nå går konkurransen videre. De er med i trekningen av en morsom aktivitetsdag for hele gruppa.

– Pittelitt mye bedre

Om lag 75 prosent av skolene i Trondheim har takket ja til å delta i prosjektet, og over 4000 skoleelever er i gang med å registrere lek og fysisk aktivitet på nettsiden. Lærerne deres har fått utdelt kort med forslag til aktiviteter som kan gjøres i klasserommet, eller utendørs.

En kjærkommen liten verktøykasse, mener prosjektkoordinator Tina Magdalene Tungen. Hun har jobbet 14 år som lærer selv. Nå har hun permisjon for å få i gang Ræser-turneringen i trønderhovedstaden.

– Jeg har selv erfart hvor urolige noen barn kan bli om de blir sittende for lenge. Jeg har kanskje variert med en quiz eller noe. Men her får lærerne en hel mengde forslag til aktiviteter, sier Tungen.

Hun mener både styrt og fri lek må få mer plass i skolen.

– Lek skaper trivsel. Vi ønsker jo at barna

skal ha lyst til å komme på skolen. Gleder de seg til å komme, har de et enda bedre grunnlag for å lære.

Tilbakemeldingene så langt er gode, er Tungen inntrykk: Lærere opplever det som positivt å bryte opp skoledagen, foreldre forteller om barn som er blitt mer motivert for fysisk aktivitet.

Ræser-koordinatoren gleder seg likevel aller mest over reaksjonene fra ungene selv.

– Det er bra for kroppen, og så er det gøy også, sier Håkon Røstad (8).

– *Har det forandret seg på skolen siden dere begynte med Ræser?*

– Ja, det har kanskje blitt *pittelitt* mye bedre, mener Håkon.

– Det har blitt drittmye bedre for meg, sier Aksel Halme Johansen (8).

Han forteller at de bruker Ræser en del hjemme også.

– Men noen ganger rekker jeg ikke å være aktiv, for noen ganger må jeg gjøre matte også.

Hjerne-pause

At barn er for stillesittende, har bekymret voksensamfunnet lenge. I 2017 vedtok Stortinget at elever på alle trinn skulle ha én time fysisk aktivitet daglig. Sju år senere var fortsatt ikke kravet innfridd. I fjor droppet de daværende regjeringskollegaene Arbeiderpartiet og Senterpartiet kravet.

– Å innføre krav om én time fysisk aktivitet hver dag gjør at lærerne ikke får det pedagogiske handlingsrommet de trenger, uttalte statssekretær i Kunnskapsdepartementet, Synnøve Mjeldheim Skaar (Ap), til NTB.

– *Risikerer man ikke at Ræser føles som nok et slikt «pålegg» til lærerne?*

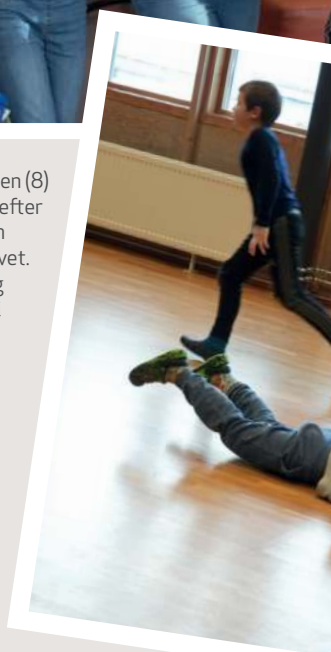
– Ofte er det små steg en kan ta – å bryte opp timene med bevegelse og lek, gir stor effekt, svarer Ræser-koordinator Tina Magdalene Tungen.

To forskere fra lærerutdanningen ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU) i Trondheim følger prosjektet.

– Ræser krever ikke mye forarbeid. Det lar seg gjøre uavhengig av lærerens bakgrunn og

Aksel Halme Johansen (8) kaster seg av alle krefter inn mot kortene som ligger spredd på gulvet. Det er Ræser-tid, og åtteåringene gir alt i stafetten.

Å bryte opp timene med bevegelse og lek gir stor effekt.

Tina Magdalene Tungen
Ræser-koordinator

olene

Fra v.: Sofia Anh Kietova, Malia Gundersen, Håkon Røstad og Aksel Halme Johansen synes Ræser-aktiviteter er fin avveksling i timene.

I stigespill må elevene telle seg fram etter terningkastene. Aksel Halme Johansen havnet utenfor da det ble fullt i ruta. F.v. Noah Kristian Bakken, Nora Aalmo Rishaug, Sonja Hrivnak-Renbjør og Simon Sætre-Marholm.

Lærer Tina Magdalena Tungen viser fram diplom et klassen har fått etter å ha samlet nok poeng. Nå går konkurransen videre. De er med i trekningen av en morsom aktivitetsdag for hele gruppa.

Mot slutten av dagen legger lærer Tina Magdalene Tungen opp til avspenning. Også det teller som aktivitet i Ræser-programmet. F.v. Noah Sommervold Opdal, lærer Tina, Tind Follstad, Frid Hersel Dahl og Håkon Røstad.

utdannelse, sier universitetslektor i kroppøving/idrett ved NTNU, Geir Olav Kristiansen.

Han påpeker også at nettsiden med registrering av aktivitetene vil være en sterk motivasjonskilde for barna.

– Vi er også veldig interesserte i det som skjer etter leken, når elevene har hatt en «hjerne-pause» og skal tilbake i fagmodus igjen, sier førsteamanuensis i naturfag ved NTNU, Anne Berit Johnsen.

Forskning har vist at denne typen avbrekk

gir økt konsentrasjon og mer motivasjon.

– Jeg har tro på Ræser i skolen, men vi kan ikke konkludere på forhånd. Vi ser fram til å følge dette opplegget. Vi får se til slutt om dette egner seg like godt som vi tror, sier Kristiansen.

Gir alt

Skoledagen på Okstad går mot slutten. Tina Magdalene Tungen tar med tredjeklassingene inn på det ledige musikkrommet, med god golvplass. Nå skal de ha stafett. Lyden går i

taket. Her er det lov å heie og hoie. Åtteåringene gir alt i jakten på ulike fargekort. De kaster seg på magen og hiver etter pusten.

Etterpå samles de i en sirkel for avspenning. Det telles også som aktivitet.

Noah (8) håper de får fortsette med Ræser neste år også. Klassekamerat Tind tenker at det ikke må bli for mye av det heller: – Jeg liker å slappe av noen ganger. Da ser jeg på telefonen min eller gamer. Det er også fint.

RÆSER

Ræser er utviklet av selskapet Ablemagic i samarbeid med Trondheim kommune og idrettskretsen.

Prosjektet har kostet 6 millioner kroner, finansiert fra Samfunnsutbytte, SpareBank 1 SMN.

En uke på «oberstens» ordre

Det er blitt sent på kveld når «oberst» Langøien stiller opp troppen i skogkanten. Han sender opp lysraketter for å gi beskjed om at de er i sikkerhet.

Foto: Ole Martin Wold Tekst: Ole Martin Wold og Kaja Mejlbo

Nesten tre døgn har gått siden avgangselevene ved Kolvereid skole i Nærøysund kommune stilte opp i skolegården. Da gikk startskuddet for årets Kompani Langøien, en uke med folkehelse og livsmestring med militær disiplin. I ekte tv-stil får rekruttene teste seg selv fysisk og psykisk. «Obersten»,

lærer Tor Inge Langøien, har lagt opp et ganske hardt løp. Det er fysisk fostring, isbading og dekkhistorier som må memoreres. De rekker både flaggjakt og motbakkeløp også før fienden plutselig angriper onsdag morgen. Da flykter de ut i skogen. Og der må de bli den natta.

Etterretning har gitt
beskjed om at de
allierte troppene har
bekjempet fienden
i Kolvereid sentrum.
Lysraketter sendes
opp for å gi beskjed
om hvor Kompani Lan-
gøien befinner seg.

Det er viktig med riktig smøring. «Oberst» Tor Inge Langøien viser hvordan kamuflasjen skal legges før elevene får teste jordfargene.

Bål må man ha når man skal overnatte i skogen. Og da trengs det ved. Sekken var både tung og vond å bære, men med god lagånd er det nesten ikke grenser for hva man får til. Fra venstre: Sarit Boonwat Richardsen, Espen Elias Stene (med vedsekk på nakken) og Aaron Leander Rosenvinge.

Før avmarsj inspiserer «oberst» Langøien rekkene. Tiendeklassingene er helt stille. Det gjelder å ha alt på stell for å bli klarert som KTS, eller klar-til-strid.

– Min opplevelse er at både unge og voksne er blitt mindre robuste når det kommer til å møte livets store og små utfordringer, sier Tor Inge Langøien.

– I Kompani Langøien gir vi ungdommene opplevelser av motgang, usikkerhet og stress. Og så er det vårt ansvar som ansvarlige voksne å bruke disse situasjonene til å skape mestring. Min erfaring er at mange av elevene også blir tryggere på hverandre. De får oppleve hverandres sårbarhet, styrker og svakheter.

Ute i skogen blir elevene satt i arbeid. Christian Rafael Netro Rosenvinge på Lag X har ansvar for å ordne bivuakken, så de har et sted å sove. I skumringen knytter han sammen lange greiner som tarpen, eller presenningen, skal legges over. Når den er på plass, får laget hans jaggu fyr på bålet også. På skift skal de sørge for å holde liv i flammene gjennom natten. Fyringsvakt Emanuel Joshua Karachenko ligger klar i soveposen. Bak fra venstre: Markus Oliver Halsen Fjeseth, Lena Strand Jakobsen og Vilde Kristin Andersen.

I mørket har Lotte Marie Urdshals fått en kvist i øyenbrynet. «Obersten» sjekker for skade, men det viser seg å være bare en liten skramme.

– Det skjer noen småting, sier Tor Inge Langøien.

– Men det største ubehaget på turen handler nok for de fleste om å være sliten og til tider kald. Og vi ser hvor mye de vokser på å takle det.

Etter at leir er etablert, er det avmarsj til et område i nærheten for lagaktiviteter. Her får elevene øve seg på samarbeid. For å klare oppgavene må de kommunisere og motivere hverandre, gi tilbakemeldinger og vise omsorg. Det er da det blir gøy!

Usikkerheten av å ikke vite hva man skal, fysisk krevende oppgaver og en natt i skogen tærer på. Lena Strand Jakobsen får en motivasjonsklem.

Magdalena Stevik tar imot dagens middag: forsvarrets feltrasjon. Oppskriften er enkel. Litt varmt vann – og vips, så er det servert!

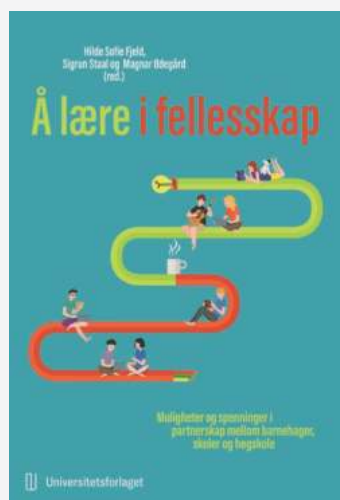

Selv etter 13 timers aktivitet er rekruttene fortsatt i godt humør, og Trym Ovesen har krefter igjen til å bære Christian Rafael Netro Rosenvinge på ryggen.

Alle overlever natta. Det ble ingen bakholdsangrep, og fyringsvaktene voktet flammene vel. Etter at leiren er ryddet, marsjerer de tilbake til skolen. Der er det felles samling i amfiet med debrief og så: dimmefest. Sjelden har pizza vært bedre. Men det som smaker aller best, er kanskje følelsen de sitter igjen med, og diplomene og medaljene som vitner om hva de har klart.

– Denne uka har elevene fått oppleve at alt ikke trenger å være godt hele tiden, og at det er ikke farlig å pushe grensene. Jeg er stolt av dem, sier Tor Inge Langøien.

Å lære i fellesskap. Muligheter og spenninger i partnerskap mellom barnehager, skoler og høyskole

Av Hilde Sofie Fjeld, Sigrun Staal & Magnar Ødegård (red.)
Universitetsforlaget
224 sider

Naturvitenskapens egenart som en del av undervisningen

Av Eli Munkebye og Maren Skjelstad Fredagsvik
Universitetsforlaget
184 sider

Om å leggje til rette for at alle vinn

Forfatterane viser korleis heile organisasjonen vinn om ein skaper eit lærande fellesskap.

Meldar: Kirsten Helen Flaten, dosent ved Høgskulen på Vestlandet

Boka er forfatta av forskarar frå Høgskolen i Østfold, i samarbeid med praksisfeltet. Tittelen gir ein peikepinn om at teksten søker å dekke fordelar og utfordringar i samarbeid mellom barnehage, skule og høyskule. Tema er belyst med bakgrunn i pedagogisk forskning, Peter Senge's organisasjonsutvikling og Hannah Arendt's filosofi.

Ovanfrå og ned: Gjennomgang av styringsignal og nasjonale satsingar gjev eit overordna perspektiv, og viser samstundes ulikskapen i kva ulike aktørar ser på som viktig i kompetanseheving og satsingar. Stortinget og Kunnskapsdepartementet (KD) har mål om å utvikle og heve kompetansen hos alle tilsette i dei ulike organisasjonane. Dei initierer store satsingar. Rekom og

dekom er eksempel på ovenfra og ned-satsingar. Samstundes får lærar og barnehagelærar meir individuelle tilbod om fagleg kompetanseheving via vidareutdanningar. Eit godt eksempel er Spesialpedagogikk i barnehagen, der barnehagelærarar får vidareutdanning finansiert av KD.

Nedanfrå og opp: Når den einskilde institusjon får definere kva kompetanse dei vil utvikle, vert eigarforholdet tettare, som igjen betrar suksessraten. Då tar prosjektet utgangspunkt i behov opplevd i organisasjonen. Utfordringa med nedanfrå og opp-prosjekt er eit einseitig fokus på egne behov og manglande overføringsverdi til andre organisasjonar. Det å skape kritisk refleksjon på ein arbeidsstad, er avgjerande for å

Gir økt forståelse av naturvitenskap

Eli Munkebye og Maren Skjelstad Fredagsvik definerer grundig forskning og metoder i boken «Naturvitenskapens egenart, som en del av undervisningen».

Anmelder: Jan Erling Wasmuth, biolog

Boken handler om forskningsbasert kunnskap om naturvitenskapens egenart og hvordan dette bør formidles i utdanningen. Objektivitet som sentral verdi for forskere og valg av metoder i deres arbeid er basis for at vi skal ha tillit til forskning

Forfatterne bruker mye plass på å definere naturvitenskapens egenart. Det er nødvendig om vi skal forstå hva naturvitenskap er og hvor stor plass den har i vår kultur og hverdag. Ved å belyse naturvitenskapelige metoder får vi innsikt hvorledes forskere tenker.

Når begrepene og metodene er på plass, gir forfatterne tips og eksempler på hvordan naturvitenskapens egenart kan brukes i undervisningen. Spesielt poengtert er prosessen elevene må gjennom for å løse oppgaver der svaret ikke er målet, men metoden er viktigst. Slik oppfordrer

Munkebye og Fredagsvik til å bruke kreativiteten:

«Vi kan derfor si at utforskende arbeidsmåter er undervisning der elevene lærer om og benytter seg av naturvitenskapelige praksiser og tenkemåter til å svare på spørsmål eller løse problemer.

Elever som selv får erfaring med å utforske, kan utvikle en mer autentisk forståelse av noen aspekter ved naturvitenskapens egenart. Når elevene er engasjert i naturvitenskapelig praksis, kan de erfare hvordan påstander utvikles og testes, hvordan kunnskap er basert på evidens, at naturvitenskapelige påstander blir møtt med kritikk og respons, og hvilken rolle subjektivitet og kreativitet spiller i utvikling av kunnskap».

Forfatterne advarer mot medieaktører som aviser og magasiner, TV- og radioprogrammer og sosiale medier som for mange blitt den viktigste kilden til informasjon. Der publiserer privatperso-

MINE FAVORITTER

utvikle det Senge betegnar ein lærande organisasjon. Eit profesjonelt fellesskap mellom tilsette skal vere gjennomsyra av etikk og felles ansvar for utvikling. Teksten går inn i korleis ein kan arbeide fram dette i barnehage og skule.

Det 3. rom: Her vises til prosessen i å skape møteplass for høgskule, barnehage og skule. Tverrinstitusjonelle partnerskap er utfordrande og krev etablering av respekt og gjensidigheit mellom ulike aktørar. For å etablere samarbeid som skaper god utvikling er rolleavklaring del av prosessen. Medlemmene må vere likeverdige og avgjerdene demokratiske, motstand må handterast, forhandling og utvikling av gode relasjonar er naudsynt.

Boka held det tittelen lovar, med breispektra innblikk i utvikling av partnerskap i barnehage og skule. Særleg tilsette i administrative stillingar i barnehage, skule, kommune og KD vil ha nytte av å lese boka.

ner, influensere og andre eget innhold. Medieaktørene som formidlere har ofte en agenda. De kan gi informasjon som er basert på evidens, men like ofte manipulere for å understøtte sitt eget budskap. Det er derfor avgjørende at vi er i stand til vurdere kritisk all informasjon. Disse problemstillingene drøftes godt i boken.

Ikke-vitenskapelige påstander som generelt støttes av mange mennesker, utgjør en potensiell trussel mot framtidens velferdssamfunn. Boken gir noen tips om det å skille pseudovitenskap som astrologi, tankelesing og healing fra forskningsbasert kunnskap. Den tar også opp hvor viktig det er i naturfagundervisningen å utvikle en kritisk og naturvitenskapelig forståelse hos elevene.

Er alle aspekter ved naturvitenskapens egenart belyst i boken? Jeg savner ei drøfting av misbruk av naturvitenskap. Ofte ser vi at «kafeteriaprinsippet» tas i bruk av næringsliv og i samfunnsdebatten. Aktørene velger den forskningen som understøtter deres agenda.

Uroens bok (1997)
Av Fernando
Pessoa

En urolig mann

Uroens bok består av en samling fragmenterte manuskripter og tekstbiter skrevet på lapper. Disse ble funnet i en amerikakoffert etter forfatterens død i Lisboa i 1935. En «selvbiografi uten hendelser», en «historie uten liv». Tragisk, komisk, poetisk og filosofisk.

Trekkoppfuglen (2005)
Av Haruki
Murakami

Magisk realisme

Haruki Murakami, en tidligere jazzbareier, skriver i skjæringspunktet mellom drømmenes surrealisme og hverdagslivets trivialiteter. Fra hvordan man koker spaghetti, til å sitte på bunnen av en uttørket brønn og vandre gjennom vegger. Mystisk, sammensatt, absurd og alminnelig.

Samlede fiksjoner (2010)
Av Jorge Luis
Borges

Fantastiske fortellinger

Borges, den blinde bibliotekaren i Buenos Aires, tar oss med inn i en labyrint av drømmer og speilbilder. En verden av mytologi, matematikk, arabiske legender, kinesiske oppslagsverk, detektivhistorier og filosofiske fantasier. En bok du aldri blir ferdig med, og som alltid forundrer og inspirerer.

Tarjei Rypdal Eide

lærer i kunst, design og arkitektur ved Molde videregående skole

Debattinnlegg kan ha en lengde på opptil 7000 tegn (inkludert mellomrom). Husk tittel og ingress.

Tips: Både tittel og ingress bør være konkrete og gi uttrykk for en mening.

Oppgi navn og telefonnummer når du sender inn innlegg. Legg gjerne ved et digitalt portrett (minimum 0,5 MB), med navn på den som har tatt bildet.

Redaksjonen forbeholder seg retten til å redigere og kutte i bidragene.

Ill.foto: Erik M. Sundttr

YRKESLIV

Barnets beste eller voksnes bes

Vi sier at det vi gjør er for barnets beste, men hva er egentlig barnets beste? Å sette barns trivsel, trygghet og medvirkning høyere enn uskrevede regler kan være et bra utgangspunkt.

«Før du får en ny skive, må du spise opp skorpen!»

Som barnehagelærerstudenter har vi opplevd situasjoner i barnehagehverdagen som ofte skaper uro i oss. Blant annet hvordan barns måltider og matvaner håndteres i enkelte barnehager. For eksempel blir noen barn oppfordret (faktisk tvunget) til å spise skorpen på skiven sin før de kan få en ny skive. Intensjonen er kanskje å redusere matsvinn eller lære barna gode matvaner, men vi mener at konsekvensen kan være at barn får et

anstrengt forhold til mat.

Er det virkelig så viktig for en toåring å «lære seg» å spise en hard, tørr og av og til frossen skorpe, hvis de ikke vil? Skal ikke måltidene i barnehagen handle om fellesskap og trivsel, fremfor rigid kontroll? Er dette virkelig for barnets beste?

«Du skal ha på deg tre lag ull og kjeledress!»

En annen situasjon er hvordan vi voksne i barnehagen kler barna for å være ute. Mange barneha-

Meningene dine er viktige for oss!

Send ditt bidrag til:
debatt@utdanningsnytt.no

Noen praksiser i dagens barnehager tyder på at vi ikke alltid velger det beste alternativet for barna, skriver innsenderne.

Selv om voksne har ansvar for barnas trygghet og vi handler etter beste hensikt, bør dette balanseeres med respekt for deres individuelle behov og opplevelser. Alle er ikke like!

«Hysj!»

Er ordet «Hysj!» blitt et vanedannende ord blant voksne i barnehagen? Vet vi at vi bruker det ordet veldig mange ganger i løpet av en dag? Når barna lager mye lyd, kan det være fordi de er i sin egen lekeverden der de glemmer tid og sted. Det er deres naturlige væremåte. Gjennom lyd tester barna grenser, de uttrykker følelser og samhandler med sine omgivelser. Vi mener ikke at barna skal få skrike og lage høy lyd hele tiden, men har vi gått inn i situasjonen og observert hvorfor det er så mye lyd, før vi hysjer på barna? Eller demper vi lyden for vår egen del? Handler vi etter voksnes beste, eller barnas beste? Vi forstår at de voksne i barnehagen vil at det skal være et trygt og behagelig miljø for alle barn, og det kan handle om å dempe lyden for barn som ikke tåler støy. Av og til burde vi bare slappe helt av og la barn få være barn. Det går fint med litt kaos og lyd innimellom.

Dette er eksempler på hva vi har observert fra vår praksis i løpet av barnehagelærerutdanningen, som vi setter spørsmålstegn ved.

Er vi som jobber i barnehage flinke nok til å reflektere over hva som ligger i «barnets beste»? I Rammeplan for barnehagen (2017) heter det at alle handlinger og avgjørelser som berører barnet, skal ha barnets beste som grunnleggende hensyn, jf. Grunnloven paragraf 104 og barnekonvensjonen art. 3 nr. 1. Barna skal møtes som individer, og barnehagen skal ha respekt for barnets opplevelsesverden.

Dessverre er det flere praksiser og strukturelle utfordringer i dagens barnehager som tyder på at vi ikke alltid klarer å velge det beste alternativet for barna, altså barnets beste.

Raffaella Finkmann

Brigita Urbaite

Tina Syltøy

barnehagelærerstudenter, 4. studieår, deltid Høgskulen på Vestlandet

UTTALELSE

Lovbrudd må få konsekvenser

Skolenes landsforbund mener det må ha konsekvenser hvis en kommune eller skole bryter opplæringsloven med forskrifter.

300 skoler bryter lærernormen dette skoleåret, ifølge Utdanningsnytt.no. Forbundsstyret i Skolenes landsforbund ser at dette gjentar seg år etter år, uten at det ser ut til å ha noen som helst konsekvenser for kommunene som står bak lovbruddet.

Reglene er der for å sikre elevene et godt og likeverdig skoletilbud over hele landet. Da kan det ikke være fritt fram for å bryte enkelte lover og/eller forskrifter.

I Opplæringsloven paragraf 12, som omhandler skolemiljøet til elevene, gis det adgang til tvangsmulkt overfor kommunene som bryter denne paragrafen. Hvis det er for få lærere på en skole, kan det også gå utover elevenes skolemiljø. Brudd på lærernormen bør følgelig også kunne gi tvangsmulkt.

Skolenes landsforbund mener det må være et ris bak speilet ved lovbrudd. Dersom kommuner og skoler bryter lov og/eller forskrift, må det få konsekvenser. Årsaken til brudd på lærernormen er naturligvis å spare penger. En tvangsmulkt som virkelig svir må være statens svar til de ansvarlige kommunene. Mulkten må være så høy at det koster mer å bryte lov og forskrifter enn det gjør å følge dem.

Våre elever er best tjent med at lærernormen følges, og at de opplever at loven er lik for alle ved at lovbrudd får konsekvenser.

Forbundsstyret i Skolenes landsforbund

te?

ger praktiserer regler hvor barn blir pålagt å bruke altfor mange lag av varme klær, selv om barna nekter, fordi de selv vet at de blir for varme. «Du må ha på deg dette fordi det er kaldt ute», sier de ansatte i barnehagen. Kan ikke barna få mulighet til å erfare selv om de har for lite klær på seg? Dette kan være viktig læring for barna. Spesielt for de mest aktive barna kan for mye klær føre til ubehag og redusert lyst til å delta i lek, og ikke minst skape unødvendige og stressende situasjoner ved påkledning. Vi voksne hadde ikke selv tatt på oss så masse klær at vi hadde blitt stående fast på uteområdet som en ubevegelig statue. Så hvorfor stoler vi ikke mer på at barna kjenner sin egen kropp bedre enn vi tror de gjør?

MANGLENDE FOREBYGGING I SKOLEN

Viljen til å investere i skolen er fraværende

Staten Norge har nettopp sagt nei til et utbytte på 84 ganger innsatsen.

De tør rett og slett ikke satse på det som ville gitt den største gevinsten for barna våre i skolen: lærernes arbeidshverdag.

Våre barn er samfunnets viktigste ressurs. De er fremtiden. Skoleansatte er nøkkelpersoner som skal forvalte denne ressursen. Skolen skal håndtere det meste, men innenfor stadig trangere rammer. Slitasjen har pågått over tid, og vi ser nå at flere forlater læreryrket. Ifølge KS (Kommunesektorens organisasjon) slutter 33 prosent av nyutdannede lærere i Norge innen fem år, og søkertallene til lærerutdanningen stuper. Det er kanskje ikke så rart.

Det er tøft å stå i en jobb når en over tid erfarer at en ikke strekker til. Det er for mange barn å ivareta for den enkelte lærer, og det er for sterkt søkelys på kompetansemålinger og oppgaver som ikke hører læreryrket til.

Samtidig som dette skjer, ser vi en stor økning i psykiske helseplager i den yngre andel av befolkningen. Situasjonen er alvorlig og krever innsats og handling. Som bærebjelke for dette arbeidet har Helsedirektoratet gitt ut stortingsmeldingen «Opptrappingsplan for psykisk helse (2023-2033)». Planen er ambisiøs, og regjeringens mål er å redusere forekomst av psykiske plager med 25 prosent i planperioden.

Planen treffer på mange felt: Det skal satses på forebygging, hjelp på lavere nivå enn i spesialisthelsetjenesten, mer ressurser til dem som strever mest, og det er økt søkelys på barns rett til medvirkning. Forebygging skal skje i familien, barnehagen, skolen, og arbeidslivet. Både barnehage og skole trekkes frem som særlig viktige arenaer fordi man her treffer (nesten) alle barn, og over lang tid. Vi vet at forebyggende arbeid ikke bare har effekt her og nå, men det vil også lønne seg på lang sikt. Barndommen vår er nemlig retningsgivende for livet videre. En trygg og god barndom, med voksne som ser deg og er emosjonelt til stede, vil gi store gevinster for videre fungering sosialt, emosjonelt og intellektuelt sett. En god barndom varer livet ut. Når det gjelder satsing i barnehagen påpekes det i planen

at det er nødvendig å styrke både bemanning og kompetanse. Dette høres jo lovende ut.

Men så var det skolen, da. En arena hvor alle barn befinner seg mange timer, alle hverdager, i minst 12 år av sitt liv. Trenger ikke barna nok trygge voksne her også?

Engelske studier viser at for hvert pund britene satser på universelle programmer mot atferdsforstyrrelser i skolen, sparer samfunnet i et 20-årsperspektiv 84 ganger investeringskostnadene. Og for hvert pund satset på antimobbeprogram sparer landet 14 ganger investeringskostnaden. Tidlig innsats med universelle virkemidler forebygger fremtidige utfordringer og antisosiale personlighetsforstyrrelser som kan resultere i rusmisbruk, kriminalitet, arbeidsledighet og høyt forbruk av helsetjenester, viser forskningen. Det er altså mye å vinne på forebyggende arbeid i skolen. Vi reagerer på at det da ikke bevilges mer ressurser. Er det de allerede pressede lærerne som skal pålegges å drive forebyggende psykisk helsearbeid?

Heldigvis trives mange barn på skolen, men det rapporteres om en økende andel mobbing. Mange opplever stress og press på et så høyt nivå at det går ut over livskvaliteten. Mange barn og unge har også lav fremtidsro. Dette er risikofaktorer for videre psykiske helseutfordringer, og økte utfordringer burde tilsi økte ressurser. I opptrappingsplanen påpekes det som løsning på utfordringene at lærerne trenger økt kompetanse om psykisk helse. Men man ser bort fra hovedutfordringen:

Uansett hvor mye kunnskap man får om barns psykiske helse, trengs det rom for å kunne forvalte den kunnskapen. Det trengs tid og opplevelse av handlingsrom. Lærerne trenger å kunne puste, reflektere over samspillet med barna og ta vare på egne behov for å kunne være til stede for barna. Det tverrfaglige temaet folkehelse og livsmestring gir mange muligheter for forebyggende og helsefremmende innsats, men ressursene står ikke i forhold til utfordringene.

Når man leser opptrappingsplanen for psykisk helse, er det er tydelig at man ønsker å satse

Ill. foto: Erik M. Sundt

I skolen er det for sterk oppmerksomhet om kompetansemålinger og oppgaver som ikke hører læreryrket til, skriver innsenderne.

forebyggende, og at en ønsker at flere unge skal få gode liv. Viljen er til stede. Vi vet at et av de viktigste tiltakene for god psykisk helse hos barn og unge er trygge voksne, noen å knytte bånd til, som ser deg og som speiler deg på en måte som styrker troen på deg selv og på livet. Noen som har overskudd til å tenke tilrettelegging og tiltak utenfor boksen når du holder på å droppe ut. Noen som kan sørge for at du kjenner at du er viktig del av fellesskapet. Ansvaret for god psykisk helse kan ikke legges på den enkelte elev, eller en overarbeidet lærer. Ikke på den enkelte skole en gang. Intensjonene er de aller beste, kunnskapen om hva som trengs, er tilgjengelig, men motet som må til for å satse på den største gevinsten, ser ut til å mangle.

Karen Ringereide
Lise Hovda-Isaksen

RETTFERDIGHET

Likeverdig skoletilbud – en illusjon

Spørsmålet er om vi skal gjeninnføre den øremerkede tilskuddsordningen til norsk skole.

I opplæringsloven framheves det at vi i dette landet skal ha et likeverdig skoletilbud, uansett hvor vi bor.

Målet om et likeverdig skoletilbud synes dessverre i flere år å ha hengt i en tynn tråd. Det gjelder for eksempel lærernormen hvor det framgår at en ikke skal ha mer enn 15 elever pr. lærer på 1.–4. trinn og ikke mer enn 20 elever pr. lærer på 5.–10. trinn.

Det er et begredelig faktum at rundt 300 skoler

bryter lærernormen (Utdanning nr. 1, 2025). KS går inn for å skrote lærernormen.

Inntil 1987 hadde vi et øremerket tilbud til skolene. Det vil si at den enkelte kommune fikk statlige penger via kommunesektoren som var bestemt å skulle gå direkte til skolene. Kommunene og politikerne hadde ingen mulighet til å om-disponere disse midlene. Fra og med 1987 fikk vi ordningen med rammetilskudd. Det vil si at det er opp til kommunepolitikere hvordan de statlige overførte midlene brukes.

Mange kommuner har hatt stramme budsjetter. I Kristiansand er det foreslått å legge ned seks skoler grunnet store kommunale økonomiske utfordringer. Flere kommuner står overfor lignende store dilemmaer med hensyn til prioriteringer

mellom helse- og sosial og skole.

I en slik situasjon ser vi klart at det likeverdige skoletilbudet i mange tilfeller blir en illusjon. Tanken om det likeverdige skoletilbudet skulle være at framtidens generasjon skulle ivaretas på best mulig måte i skolen, uavhengig av kommunenes økonomi.

Et sentralt spørsmål blir derfor, slik situasjonen er i dag, om vi skal gjeninnføre den øremerkede tilskuddsordningen til norsk skole.

Odd Haugstad

cand.pead.spec.

tidligere leder for pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT) og rektor

BANORAMA

Scroll deg gjennom den viktigste kunnskapen du trenger for å ferdes i nærheten av jernbanen.

BANORAMA

BANE NOR

Banorama.no

The advertisement features a light blue background. At the top right, the text 'BANE NOR' is written in a dark blue, sans-serif font. Below this, there are four cartoon characters standing in a row: a girl with long, flowing blue hair, a man with a yellow beard and a red coat, a white cat wearing a blue cap and green shorts, and a yellow triangular warning sign with a black lightning bolt. To the left of the characters is a yellow and black striped cross sign on a pole. At the bottom left, there is a small cartoon character next to a white rounded rectangle containing the text 'Banorama.no'. The word 'BANORAMA' is written in large, bold, blue, 3D-style letters across the middle of the advertisement.

STORTINGSVALGET 2025

Hva er barndommen verdt?

Ambisjonen om at barnehagen skal anerkjenne barndommens egenverdi er i varierende grad til stede i partiprogrammene for høstens stortingsvalg. Partiene har også ulike tilnærminger til lekens betydning og til barnehagelærernes kompetanse.

**Kronikk av
Solveig Østrem**

professor i pedagogikk ved OsloMet – storbyuniversitetet

medlem av Lærerprofesjonens etiske råd

Illustrasjon
Tone Lileng

Politikk som omfatter små barn, gjør ofte barna til del av et økonomisk regnestykke der det som teller, er den langsiktige nytteverdien av å «investere i en god barndom». Samtidig er det bred politisk enighet om at barndom er mer enn forberedelse til voksenlivet. I barnehagens formål, enstemmig vedtatt på Stortinget, heter det at «barnehagen skal anerkjenne barndommens egenverdi».

Jeg har undersøkt og sammenlignet hvordan ambisjonen om å anerkjenne barndommens egenverdi kommer til syne i forslagene til partiprogram som skal vedtas i løpet av våren. Konklusjonen er at denne ambisjonen ikke er iøynefallende, men den er heller ikke usynlig.

Barndommens egenverdi

Tre av partiene sier eksplisitt at de vil hegne om barndommen. Senterpartiet mener «barnehagene skal bygge på en grunnleggende respekt for barndommens egenverdi». Kristelig Folkeparti understreker at barnehagen ikke skal være skole, «men la barn være barn». Miljøpartiet De Grønne bruker store bokstaver og utropstegn: «LA BARNNA LEKE! Å være barn har en unik egenverdi. Det er ikke et mål at barna våre så raskt som mulig skal bli effektive, flinke unge voksne.» Formuleringen kan leses som kritikk av en samfunnstrend, men også som posisjonering overfor politiske motstandere.

Høyre og Fremskrittspartiet sier ingenting om barndommens egenverdi. Derimot er skoleforberedelse framtrædende i deres programmer. Frp sier det slik: «Vi stiller oss positive til lese- og skriveopplæring i barnehagene». Formuleringen framstår som uforpliktende, og spørsmålet er om dette primært er et signal om at hvis Høyre vil ha mer skole inn i barnehagen, er det greit for Frp. Høyre beveger seg riktig nok ikke så langt unna barnehagens pedagogiske tradisjon som Frp åpner for.

Andre partier skriver indirekte at de er opptatt av barns liv her og nå, ikke bare i framtiden. Venstre legger vekt på «opplevelsen av å være del av et fellesskap» og barnehagen som «en trygg arena for lek og læring».

Også Arbeiderpartiet og Rødt er opptatt av trygge rammer for barna.

Investeringslogikken, der man er opptatt av den økonomiske avkastningen av gode barnehager, er blitt mindre framtrædende. I programmene for 2021–2025 skrev både Ap og KrF om å investere i de yngste barna. Dette er nå tatt ut. Det kan tyde på at det i dag ikke er like nødvendig å bruke en økonomisk retorikk for å legitimere at det er verdt å bruke ressurser på barnehager.

Lekens plass

Om leken forstås som verdifull i seg selv eller som middel for å oppnå noe annet, sier noe om hvorvidt man er opptatt av barndommens egenverdi eller barndom som forberedelsesfase.

Høyre går lengst i forståelsen av lek som noe som kan brukes målrettet. De skiller seg fra de andre partiene ved å ville endre rammeplanen og gjøre lekbaserte læringsaktiviteter obligatoriske, «samtidig som det skal være nok tid til fri lek». Den instrumentelle tilnærmingen til lek – med vekt på hva som kan oppnås «gjennom lek» – finnes også hos Ap, Frp og KrF. Hos de øvrige partiene løftes leken fram som viktig i seg selv. Rødt slår fast at «barn i barnehagen skal få leke», Venstre at «barn skal ha frihet til å leke», mens MDG vil «beskytte barns frie lek i barnehagen». For Sp er barnehagens viktigste oppgave å fremme lek og sosialisering, mens Sosialistisk Venstreparti vil gi «større rom for trivsel, lek og mestring både i barnehagen og skolen».

Tiltro til fagfolk

Partiprogrammer kan ikke favne alt som er viktig. Det ville være mer bekymringsfullt om de inneholdt detaljerte føringer for barnehagen. Det som betyr noe, er at politikerne sørger for tilstrekkelig bemanning og har tillit til barnehagelærernes kompetanse.

Ap, Sp, Rødt, KrF og MDG vil styrke bemanningen i barnehagen. KrF, Ap og Rødt vil sikre en økt andel barnehagelærere. Venstre og Sp er opptatt av rekruttering,

3
25
25

mens MDG, Ap, Sp og Høyre vil heve kompetansen gjennom etter- og videreutdanning. Hva SV vil, er litt uklart. De skriver at det skal være «tilstrekkelig kompetente lærere, barnehageansatte og øvrig støttepersonell» i skole og barnehage, men der de peker på «lærere» i skolen, nøyer de seg med å vise til «ansatte» i barnehagen. Frp nevner verken bemanning eller kompetanse. Frps barnehagepolitikk framstår mest av alt som næringspolitikk. I deres program handler det meste om å legge forholdene til rette for private aktører.

Når det gjelder tiltroen til barnehagelærernes kompetanse, er det tydelige forskjeller. MDG og Sp vil sikre barnehagens metodefrihet og handlingsrom, mens Høyre viser stor vilje til detaljstyring gjennom innføring av kvalitetsverktøy. Venstre taler med to tunger: Der de vil bevare lærernes metodefrihet i skolen, vil de i barnehagen støtte «pedagogiske opplegg som skaper mer robuste barn», altså tiltak som griper tungt inn i barnehagens metodefrihet. Man kan undre seg over hvorfor Venstre ikke har samme tillit til barnehagelærere som til grunnskolelærere. Noe av det samme ser vi i Aps program. Der de i barnehagepolitikken nøyer seg med å si at «minst halvparten som jobber med barna, skal være barnehagelærere», vies lærere i skolen betydelig oppmerksomhet. Ap vil gjenreise respekten for læreren og gi lærere både tid og tillit til å være gode lærere for elevene. Men hva med respekten for barnehagelærerne?

Omsorg for små barn

Tatt i betraktning at barnehagen er et heldagstilbud for svært små barn, er det påfallende at omsorg er så godt som fraværende i partiprogrammene. KrF er det eneste partiet som er opptatt av barnehagens ansvar for å «gi trygg og god omsorg». Omsorg er nevnes hyppig også i de andre programmene, men da handler det om eldreomsorg, kriminalomsorg og omsorg for barn i

barnevernet, ikke for barn i barnehagen.

Tid til å hente seg inn

Er det en glipp at omsorg er glemt? Er politikere i stand til å forholde seg til lek på en måte som ivaretar et barneperspektiv, ikke bare et nytteperspektiv? Er det tilsett at barnehagelærere ikke vises samme tillit som lærere i skolen?

Partiene har tid til å hente seg inn. Min oppfordring er at de, før de på vårens landsmøter skal vedta sine partiprogram, tenker gjennom hvordan de vil at deres politikk skal gjenspeile ambisjonen om å anerkjenne barndommens egenverdi.

Høyre og Frp sier ingenting om barndommens egenverdi. Derimot er skoleforberedelse framtrødende i deres programmer.

Ingrid
Kristine
Aspli

Den som gir, får mest

Å stille opp for andre gjer oss til viktige brikker i puslespelet flokken.

Kven kan hjelpe til med å smørje skolemat på 1. trinn? Kven kan hjelpe 2. trinn med å lære seg å strikke? Kan 7.-klassingane det? Men då mistar dei sin eigen spise-pause? Då mistar dei sin eigen kunst- og handverks-time? Og det er jo ikkje deira ansvar å dekke opp for låg bemanning på småtrinna, er det vel?

Så må skolen forklare: Uansett bemanning på 1. trinn, er det ei gjennomtenkt avgjerd at dei store skal hjelpe dei små. Fordi dei skal lære noko som er ufatteleg mykje viktigare enn jamn påsmørjing av leverpostei.

Tidvis dukkar det opp ein fascinerande motvind mot dugnad i samfunnet. Eg møter ofte skolepersonale som er bekymra for at tanken om fellesskapen er i ferd med å smuldre bort. Dei opplever at skolen er siste skanse, som framleis tviheld på tanken om fellesskapen fyrst. At vi må setje egne lyster til sides for å få fellesskapen til å fungere. Dette strekk seg heilt frå trivielle dilemma i klassens time: «Eg er ikkje med – eg likar ikkje kviskreleiken», til meir alvorlege ting som å stille opp for andre som strevar. Bekymringa går i taket når det tikkar inn e-postar av typen «Eg ber om at min son slepp å vere inne i friminuttet saman med eleven som er engsteleg, det er ikkje mitt barn sitt ansvar».

Men skal barn vere assistentar og støttekontaktar? Er det ikkje skolen og helsevesenet sitt ansvar å kurere engstelse? Jo då, vi kan velje å strippe samfunnet vårt for medmenneskelegdom og dugnadsånd. Og profesjonalisere og institusjonalisere alle former for relasjonelle behov. Men då går vi til grunne. Fordi dette handlar om flokken. Og om folkehelse.

Å høyre til flokken er eit av våre «ikkje-forhandlingsbare behov» (Evertsen, 2025). Vi klarer oss ikkje utan fellesskapen. Og bygging av fellesskap må dreie seg om like store mengder gi og få. Ikkje berre kva flokken kan gjere for deg, men kva kan du gjere for flokken?

Folkehelseprogrammet Kvardagsglede (FHI, 2024) har identifisert fem vegar til livskvalitet. Ein av dei er «Å gi». Eg siterer: «Livskvaliteten blir høyere når du har en følelse av mening og bidrar i samfunnet. Det å gi aktiverer områder i hjernen som er ansvarlig for lykke, belønning og velvære. Når vi flytter oppmerksomheten bort fra oss selv, kan det redusere negative tanker og stress.»

Det er enormt mykje helse i å ikkje vere så opptatt av seg sjølv, men rette fokus utover. Du blir lukkelegare av å gi enn å få.

Når 7. trinn besøker 2. trinn for å lære dei å strikke, er det utdanning og folkehelse i ein suveren kombinasjon. Lagbygging. Vi hjelper kvarandre og høyrer saman. Bygging av sjølvkjensle. Vi er slike som er til nytte. Dette hadde ikkje gått så bra utan oss. Vi er verdifulle brikker i puslespelet flokken. Og dette gjeld heile livsløpet, i alle samanhengar. Det er lettare å stå opp om morgonen når nokon ventar på deg. Dersom du opplever at det ikkje spelar nokon rolle for nokon om du står opp eller ikkje, då er uhelsa rett rundt hjørnet.

Difor drøymmer eg om revidert e-post frå bekymra mor til den som stiller opp for ein engsteleg ven: «Ville berre seie tusen takk for at de gir min son ei ekte kjensle av å vere viktig for andre. Dette veks han på».

er barnepsykolog. Hun brenner for barn-
dommens egenverdi,
hvordan vi kan lage
helsefremmende hver-
dager for barn, lek som
helende kraft, både for
voksne og barn.

Illustrasjon: Kristin Slotterøy/unsplash.com

ETIKK

Øvingens betydning, både i skolen og livet

«Øve, øve jevnt og trutt ...»

Slik begynner «Gymnastikkmarsj» (1899), en sang alle som har levd noen år kjenner, skrevet av lærer Johan Nicolaisen. Vi sang den på folkeskolen, igjen og igjen. All læring handler om å øve. Små barn øver på å gripe og krype. Elever øver på å lese, skrive og regne.

Det er noe annet vi mennesker også må øve på: medmenneskelighet. Skal barn utvikle seg til medfølende, samarbeidende og solidariske mennesker, må det øves. Det kan være å dekke bordet, rydde rommet eller tømme søppel. Eller gi litt av ukepengene til Redd Barna, stanse for å snakke med eller gi litt til tiggere, hjelpe mennesker som strever med å komme opp eller ned en bakke. Og så videre.

Et av de viktigste prosjektene jeg kjenner for å øve medmenneskelighet, er Fargespill. Det ble formelt etablert av Ole Hamre og Sissel Saue i 2011. Ifølge vedtektene skal fargespill «gjennom (...) musikk, sang og dans, søke å fremme samhandling og forståelse mellom ulike etniske og religiøse grupper i samfunnet». Bak ligger mye øvelse.

Når politikere i dag uten blygsel argumenterer for at vi bare bør tenke på oss selv, frykter jeg at dette også vil påvirke den oppvoksende generasjon. Donald Trump avsluttet sin innsettelsestale med at: «ingenting vil stå i veien for oss, fordi vi er amerikanere». Ikke ett ord om solidaritet, nestekjærlighet, fellesskap eller ansvar for kommende generasjoner. Alt handlet om egen fortreffelighet og «America first!»

En gang lød det fra et annet stort land: «Deutschland, Deutschland über alles, über alles in der Welt!» 2. verdenskrig utfordret medmenneskeligheten og solidariteten mer enn noen gang. Det var etter den tragedien Haldis Moren Vesaas skrev ett av sine mest kjente dikt, «Tung tids tale». Det begynner slik: «Det heiter ikkje: eg – no lenger. Heretter heiter det: vi.»

Tenk om politiske partier kunne bruke dette som slagord ved høstens valg! Det ville bety mye også for skolens arbeid for «nestekjærlighet, tilgivelse, likeverd og solidaritet», slik det heter i formålsparagrafen.

Inge Eidsvåg

forfatter og tidligere rektor ved Nansenskolen

Visste du at annonser hos oss sees av 244 000 lesere?

Bestill annonser for 2025

Utgivelsesplan

annonsefrist/utgivelsesdato

1	11. desember / 17. januar 2025
2	22. januar / 14. februar 2025
3	26. februar / 14. mars 2025
4	26. mars / 11. april 2025
5	7. mai / 23. mai 2025
6	25. juni / 22. august 2025
7	10. september / 26. september 2025
8	1. oktober / 17. oktober 2025
9	29. oktober / 14. november 2025
10	26. november / 12. desember 2025

Annonsekontakter:

Grethe Ånerud, tlf. 928 36 830 og Frida Robertsen Mostad, tlf. 416 91 872

HS Media: utdanning@hsmedia.no

utdanningsnytt.no/annonser

YRKESVALG

Derfor bør du bli lærer!

Læreryrket har flere fordeler enn du tror.

Som lærer skal du støtte og veilede barn og unge i deres læring, utvikling og danning. Denne ledelsen kommer med både frihet og ansvar. «Man skulle vært bjørn om vinteren og lærer om sommeren», heter det. Ja, vi lærere har fri om sommeren, men vi har et fullverdig årsverk som innebærer at jobben gjøres i læreresesongen. Det er godt å ha fri i skolens ferier, men de viktigste grunnene til å velge læreryrket, mener vi er følgende:

1. Faglig engasjement: Brenner du for å formidle fag, eller har du et engasjement du ønsker å bruke? Som lærer kan du fordype deg i både dikt og dinosaurer.

2. Hverdagsøyeblikk: Kunne du tenke deg å ta del i små og store seiere i barn og unges skolehverdag? Som lærer får du oppleve at de knekker lesekode, tar sin første armheving og stemmer ved skolevalg.

3. Påvirkningskraft: Har du lyst til å være med og påvirke fremtiden? Tenk om du blir læreren til en fremtidig statsminister eller verdensmester, hadde ikke det vært kult?

4. Frihet og kreativitet: Ønsker du å være kreativ og ha stor innflytelse på hvordan du utfører arbeidsoppgavene dine? Du kan selv bestemme om du vil danse, tegne eller forelese i klasserommet.

5. Variert arbeidshverdag: Ønsker du en hverdag med mye sosial kontakt og stadig nye utfordringer? Lærerlivet byr på stor variasjon og mye moro.

6. Et håndverk som kan læres: Liker du tanken på at du stadig får være i utvikling? Du lærer så lenge du har elever, sies det.

7. Å sette seg mål: Blir du motivert av å sette deg mål og å få tilbakemelding på hvordan det fungerer? Det er lett å merke når elevene blir begeistret.

8. Del av et profesjonsfelleskap: Ønsker du å være del av et lærende og støttende felleskap? Lærere er et fantastisk folkeslag.

Hvis dette høres spennende ut, da er læreryrket noe for deg!

Ann-Kristin Molde og Emilia Ragnarsdóttir på vegne av Utdanningsforbundets fagnettverk i norsk

ØKENDE BEREDSKAP
Flere skoler enn før har beredskapsplaner for angrep

Et økende antall skoler har en beredskapsplan for de mest alvorlige hendelsene. Nå gjennomfører også noen flere skoler øvelser.

Ferske tall fra Utdanningsdirektoratet og Grunnskolen informasjonssystem (GSI) viser at 97 prosent av grunnskolene oppgir at de har en beredskapsplan for å dekke alvorlige hendelser. 92 prosent har en plan som også dekker de mest alvorlige hendelsene, som skoleangrep, terrorhandlinger og annen kriminalitet. Det er en oppgang fra 2023 på 6 prosentpoeng. I 2023 svarte 62 prosent av skolene at de gjennomfører øvelser. I fjor var det 66 prosent. Myndighetenes anbefaling er at alle skoler øver, også på skoleangrep.

TacMed Norge

Taktisk sanitetsutstyr av høy kvalitet

Men er dere utstyrt for å holde stand i et barrikadert klasserom inntil hjelpen kommer?

TacMed Norge leverer særskilt tilpasset førstehjelpsutstyr for hendelser som «skoleskyting» o.l. Våre produkter benyttes bl.a. av Politiet, Forsvaret, Ambulansetjenester og andre nødetater.

Vi har levert tilpassede førstehjelpspakker til flere skoler, som oppbevares i klasserom, kontorer o.l. og kan benyttes ved hendelser der klasserommet må barrikaderes og hjelpen kan vente på seg. Følg linken i QR-koden og få mer informasjon om våre produkter.

Telefon: 40 22 83 62 **www.tacmednorge.no** **E-post: erik@tacmednorge.no**

Tore Austad (1935 – 2025)

Det har vært langt mellom statsråder fra Sørlandet i nyere tid. Av stor betydning for oss i utdanningssektoren kan man likevel skilte med Victor Norman (H), administrasjonsminister 2001 til 2004, død 2024, og kunnskapsministrene Jon Lilletun (KrF) fra 1997 til 2000, død 2006, og Tore Austad (H) fra 1981 til 1983. Nå gikk Tore også bort 21. januar og ble bisatt den 31.

Tore Austad vokste opp som enebarn, en tid også på barnehjem, i Skedsmo. Han flyttet til Kristiansand og tok artium ved Katedralskolen. Så ble det befalskurs i marinen og et par års tjeneste med opprykk til løytnant på KNM Bergen, en av jagerne Norge hadde overtatt fra US Navy. Tore yndet å fortelle om at han som forsyningsoffiser på tokt i Storbritannia uforvarende mottok en tønne rom, slik man var vant til hos Royal Navy. Mottaket var ikke upopulært om bord (!). I sine siste år på Strømmetunet Omsorgs-senter i Randesund kunne han også si mye annet pussig, som å sitere Ronald Reagens yndlingsvits som at i Himmelen er det reservert mange små spartanske rom for de mange prester. Mens herskapsboliger ble bare tildelt politikere, for av dem var det nesten ingen der (!). Likevel imøteså han som Presidenten et opphold der med frimodighet. Tidligere i livet satt Tore gjerne på galleriet i Oddernes Kirke når den da så populære sokneprest Sverre Olsen talte.

Gjennom karrieren delte Tore Austad livet mellom Stortinget, bystyret i Kristiansand og sin elskede katedralskole. Alle steder gjorde denne mentoren av en mann en formidabel innsats. I pakt med Høyres filosofi i hans lange politikertid ønsket han å

reformere for å bevare. Fremfor alt ønsket han en skole for alle, og han skrev bok om dette og om mål og virkemidler i skolen. Intelligent, saklig og vennlig som han alltid var, var han en kløpper til å skape oppslutning over partigrensene om å gjennomføre mål i og for Kåre Willoch's regjering og i Kristiansand bystyre.

Størst betydning for hjembyen Kristiansand var nok Tore Austad's engasjement for å få etablert Kilden Teater og Konserthus og Sørlandets kompetansefond og kulturfondet Cultiva.

Austad var en kulturpersonlighet og spennende foreleser ved Agder Distriktshøgskole i den viktige forsøksfasen fra 1969 til 1974, ved University of Chicago som visiting professor, og verdifullt medlem og en tid også akademisekretær, for Agder Vitenskapsakademi. Et akademi som i dag har 300 professorer, og kulturpersonligheter

fra inn- og utland som medlemmer. Han var gift med tidligere avdøde Inger Semb Austad, datter av meritterte rektor Semb ved Maskinistskolen, og gledet seg veldig over å ha sønnene Bård, Håvard og Tore Ingar, svigerdatteren Marianne og seks barnebarn og syv oldebarn. For disse var besøkene hos Tore til stor inspirasjon og glede. De opplevde jo at han hørte på dem. Selv hadde han jo også mye interessant å fortelle om fra sitt lange og gode liv. Vi er mange som vil savne hedersmannen Tore Austad.

Thor Einar Hanisch

Agder Vitenskapsakademi og emeritus Universitetet i Agder

Omstilling og nedbemanning

Anstrengt økonomi i kommunesektoren samt deler av universitets- og høyskolesektoren gjør at omstilling og nedbemanning er aktuelt tema for tiden.

Det er klare og detaljerte regler for når en arbeidsgiver kan foreta omorganisering og nedbemanning og hvordan prosessen skal foregå. Det stilles en rekke krav til arbeidsgivers fremgangsmåte for å sikre en god prosess.

Arbeidstaker kan ikke sies opp uten at det er saklig begrunnet, jf. arbeidsmiljøloven paragraf 15-7. Saklighetskravet gjelder alle deler av prosessen; begrunnelse for nedbemanning, saksbehandlingen, utvelgelsen og individuell saklighet.

Tillitsvalgte har en viktig funksjon i disse prosessene. Tillitsvalgte skal blant annet være med på drøftinger med arbeidsgiver for å kvalitetssikre prosessen, og bidra til at saksbehandlingen blir grundig og saklig.

Nedenfor gis nærmere beskrivelse av innledende del av omstillings- og nedbemanningsprosessen: 1) planlegging og 2) drøfting. Gjøres dette godt og grundig, har man en god plattform å bygge videre på. Her gjelder i det vesentlige det samme for kommuner/fylkeskommuner som for statlig sektor.

Planlegging

Det å gjennomføre en stor omstillingsprosess krever god organisering, og at det er klargjort hva som er de overordnede mål for omstillingen. Veiledning/retningslinjer for statlig tariffområde – «Personalpolitikk ved omstillingsprosesser» – fremhever følgende:

- Det må avgjøres hvor i organisasjonen omstillingsprosessen skal håndteres, og på hvilken måte de tillitsvalgte skal trekkes inn.
- Det er viktig at man så tidlig som mulig får oversikt over eventuell overtallighet. Deretter starter detaljplanleggingen med å avklare om virksomheten har den nødvendige kompetanse til å gjennomføre omstillingsprosessen, om den eventuelt raskt kan utvikles eller om man må trekke inn ekstern bistand.
- Detaljert ansvarsdeling, vurdering av kompetansebehov, valg av strategier og satsningsområder må klargjøres. Videre må man sikre at relevant lov/avtaleverk er kjent og kan brukes.

Gode rutiner for informasjon og kommunikasjon er svært viktig. En god dialog kan være nøkkelen til et godt resultat av en omstillingsprosess. Veiledningsdokumentet har også forslag til tidsplan.

Drøfting

I alle hoved- og tariffavtaler som gjelder våre medlemmer følger arbeidsgivers plikt til å gi informasjon og gjennomføre drøftinger med de tillitsvalgte i forbindelse med nedbemanning. Drøftelsesplikten skiller seg fra regler om informasjonsplikt. For at drøftingene skal være reelle må tillitsvalgte være godt informert om saken før partene møtes.

Tidspunktet for drøftingene

Hovedavtalen KS del B paragraf 1-4-1 sier at skal skje «så tidlig som mulig». Dette fortolkes strengt og innebærer at drøftingene må innledes tidlig, allerede under planleggingen, slik at tillitsvalgtes synspunkter kan inngå i beslutningsgrunnlaget.

Hva skal drøftes

Hovedavtalen KS del B paragraf 1-4-1 så tidlig som mulig skal informere, drøfte og ta de tillitsvalgte med på råd når det gjelder omorganisering/omlegging av driften, rasjonalisering/driftsinnskrenkninger med videre.

Drøftingene bør omfatte behovet for nedbemanningen. Ofte er det behov for flere drøftingsmøter i løpet av nedbemanningsprosessen.

Som tillitsvalgt er det viktig å huske på følgende i forbindelse med drøftingsmøtene: 1) Skriftliggjør og sjekk referater før det skrives under. 2) Markere og skriftliggjøre uenighet – i referat, protokoll eller brev.

Andre Lien
advokat i
Utdannings-
forbundet

Drøftingene bør omfatte behovet for nedbemanningen.

KILDEKRITIKK

Utdanning som demokratisk beredskap

Geir Røsvoll

leder i Utdanningsforbundet

Den globale politiske situasjonen endrer seg raskt. Med demokratiske verdier under press og angrep, økende usikkerhet og ulikhet, samt en fortsatt prekær global lærermangel, er det viktigere enn noen gang med internasjonalt samarbeid og sterke fagforeninger.

Nylig hadde sentralstyret i Utdanningsforbundet en studietur til noen av våre viktigste internasjonale samarbeidspartnere. Kunnskapen og diskusjonene herfra vil vi bruke til å videreutvikle Utdanningsforbundets politikk og styrke det internasjonale arbeidet.

Tider som dette kan også kalle på samarbeid her hjemme, og på nyåret ble jeg kontaktet av lederen i Norsk Journalistlag (NJ), Dag Idar Tryggestad. Han ville drøfte en sak som gjaldt ungdom og redaktørstyrte medier.

NJ har spilt inn et forslag om å lage en post på statsbudsjettet for en ordning som gjør det mulig for aviser å gi elever i videregående skole digital tilgang – og som stimulerer både lærere og journalister til å jobbe med elevenes evne til å skille falske og ekte nyheter.

Et prosjekt er allerede prøvd ut i Agder, hvor elevene får digital tilgang til avisa Fædrelandsvennen, og hvor lokale aktører dekker abonnementet. Journalistene i avisen besøker skolen for å snakke om forskjellen på redaktørstyrte medier og på sosiale medier, og om hvordan elevene kan ytre seg i avisen.

Norsk mediebarometer viser at unge bruker sosiale medier daglig. Det mest brukte mediet er Snapchat, og stadig flere leser nyheter utelukkende gjennom sosiale medier. Den største økningen har TikTok.

Elevene bruker de informasjonskanalene som det er

lettest å manipulere – som er aller best egnet som redskap til å polarisere et samfunn. Disse kanalene kan lett brukes til å gi usanne bilder av hvordan verden egentlig er skrudd sammen. Å jobbe systematisk med elevenes evne til kildekritikk er avgjørende for demokratisk beredskap.

Fagnettverket vårt i norsk tok seg tid til å kikke på initiativet fra journalistlaget. Fagnettverket støtter helhjertet opp om intensjonen om å bygge elevenes demokratisk kompetanse gjennom slike samarbeid. I tillegg peker de på betydningen av at elevene i redaktørstyrte medier også møter et helt annet språk enn i sosiale medier.

Et annet prosjekt som arbeider opp mot skoler og barnehager er Tenk – som er en underavdeling av faktsjekk-nettstedet Faktisk.no. Målet til Tenk er at barn og unge skal utvikle solid kompetanse i kildebevissthet, og at de får konkrete verktøy som gjør dem rustet til å ta del i dagens informasjonslandskap. Tenk er også involvert i et initiativ fra presseorganisasjonene og flere mediebedrifter for å etablere et senter for kildekritikk, med mål om å styrke motstandskraften mot desinformasjon i befolkningen. Som leder av Utdanningsforbundet er jeg invitert inn i referansegruppen.

For meg er det opplagt at det å motarbeide feilinformasjon eller usann informasjon, er en av de viktigste oppgavene skolen har i dagens samfunn.

Beredskap er et av de samfunnsområdene som vil være høyt prioritert i åra som kommer – og utdanning er en nøkkel.

Å jobbe systematisk med elevenes evne til kildekritikk er avgjørende for demokratisk beredskap

Foto: Privat

Marit Anna Hætta Klemetsen oppfordrer flere til å videreutdanne seg innen samisk. Her står hun foran arbeidsplassen sin, Samisk videregående skole og reindriftsskole i Kautokeino.

– Trenger flere lærere i samisk

– Vi greier ikke å dekke etterspørselen etter samisklærere. Derfor oppfordrer jeg alle som har mulighet til å ta videreutdanning i samisk, sier Marit Anna Hætta Klemetsen.

I fjor fikk hun Utdanningsforbundets videreutdanningsstipend til å ta en master i samisk litteratur.

Hætta Klemetsen har vært lærer i 13 år på Samisk videregående skole og reindriftsskole i Kautokeino. Nå er hun kontaktlærer og underviser i samisk og religion og etikk og har i tillegg fjernundervisning i samisk for elever i hele landet.

Hun har tatt en master i samisk litteratur ved Universitetet i Tromsø (UIT) og samtidig stått i 100 prosent lærerstilling i Kautokeino.

– Det ble mye fjernundervisning. Og med tre aktive gutter mellom ni og 18 år hjemme betyr det at man må være veldig disiplinert med tida si, fastslår Hætta Klemetsen.

Selv om det meste av fritiden har gått med til studiene, mener hun det har vært verd det.

– Jeg ble ferdig i juni i fjor og synes dette har gått veldig bra!

Styrker kunnskapen om samisk språk og litteratur

– Jeg valgte dette studiet for å styrke min kunnskap om samisk språk og litteratur. Det er stort behov for lærere som kan undervise samisk på alle trinn og nivå. Jeg har fra før en master i samisk didaktikk og det var naturlig for meg å gå videre med fordypning i samisk språk og litteratur, sier hun.

Den erfarne læreren mener studiene har gitt henne flere verktøy og mer kunnskap i yrket:

– Dybdekunnskap om samisk språk og litteratur gjør meg til en mye bedre lærer. Dette kommer elevene til gode. Jeg håper de vil si det samme, sier hun med et smil.

Ante ikke om stipendet

Hun ante ikke at stipendet til Utdanningsforbundet fantes før hun ble tipset av et annet medlem.

Og etter å ha søkt var hun lite optimistisk med tanke på å få et positivt svar:

– Jeg trodde egentlig ikke jeg kom til å få dette, men søkte likevel. Det var utrolig motiverende og veldig hyggelig å få beskjeden om at jeg fikk stipendet. For meg betydde det at jeg fikk dekket merkostnadene ved å ta denne videreutdanningen. Det er bra at samisk er et prioritert område for Utdanningsforbundet, sier Hætta Klemetsen.

Hun oppfordrer sterkt andre lærere i videreutdanning til også å søke på dette stipendet, siden det er stor etterspørsel etter samisk-lærere i hele landet.

Utdanningsforbundets medlemmer som tar minst 30 studiepoeng og er i gang med studiene kan søke om videreutdanningsstipend. Ved tildeeling av stipend, vil du kunne motta mellom 5000 og 30 000 kroner.

Her kan du søke stipend >

– Internasjonalt samarbeid har sjeld

Den globale politiske situasjonen endrer seg raskt. Med demokratiske verdier under press og angrep, økende usikkerhet og ulikhet, samt en fortsatt prekær global lærermangel, er det viktigere enn noen gang med internasjonalt samarbeid og sterke fagforeninger.

I slutten av februar gjennomførte sentralstyret i Utdanningsforbundet en kompetansetur til noen av våre viktigste internasjonale samarbeidspartnere, deriblant Education International (EI), UNESCO og OECD. Kunnskapen og diskusjonene herfra vil brukes til å videreutvikle Utdanningsforbundets politikk og styrke det internasjonale arbeidet.

– De siste ukers hendelser understreker betydningen av å styrke vår kompetanse og vårt arbeid internasjonalt. Sjeldent har det vel vært viktigere, sier leder i Utdanningsforbundet, Geir Røsvoll.

Mye tyder på at kampen for menneskerettigheter og fagforeningsrettigheter vil prege den internasjonale agendaen framover. Angrep på faglige rettigheter, yttringsfrihet under press og en voksende ytre-høyre bevegelse med sterke antidemokratiske krefter er utfordringer som fagbevegelsen må møte.

– Fagbevegelsen må stå sammen i kampen for viktige demokratiske rettigheter. Det er en avgjørende sammenheng mellom sterke fagforeninger og ivaretagelsen av demokratiske verdier. Uten styrken og samholdet i fagbevegelsen, står selve det demokratiske fundamentet vårt i fare, slår Røsvoll fast.

Akademisk frihet under angrep

Røsvoll trekker fram at det skjer mye på europeisk og globalt nivå som påvirker forholdene her hjemme.

Blant annet skal ILO/UNESCO-rekommandasjonen fra 1966 «The Status of Teachers» reforhandles neste år. Resultatet av denne reforhandlingen vil ha konsekvenser for læreres rettigheter og arbeidsforhold over hele verden.

I tillegg skal FN reforhandle konvensjonene om akademisk frihet.

– Slik situasjonen er i dag, er det mye som står på spill her. Akademisk frihet er under angrep mange steder. Men står vi sammen, som lærere

FAKTA:

Utdanningsforbundet har vedtatt prinsipper for vårt arbeid internasjonalt, og påvirker både nasjonale og internasjonale politiske prosesser gjennom medlemskap i Education International.

Education International har identifisert fire strategiske prioriteringer i perioden 2025 -2029:

1. Profession – lærernes status og trivsel
2. Public Education - Kvalitet offentlig utdanning for alle
3. People - Menneskerettigheter og fagforeningsrettigheter, kjønn og sosial rettferdighet
4. Planet - Fred, demokrati og klimarettferdighet

De strategiske prioriteringene bygger på kampanjen Teach for Planet og Go public! Fund Education.

og som fagbevegelse, kan vi utgjøre en forskjell, sier Røsvoll.

Verdien av utdanning

Denne uken lanserer EU-kommisjonen den såkalte «Union of Skills and Teachers Agenda». Mye tyder på at den nye agendaen vil legge vekt på utdanning som kan møte arbeidslivets kompetansebehov og bidra til å styrke Europas konkurranseevne.

Røsvoll sier at det blir viktig å løfte frem det brede samfunnsmandatet som ligger i læreroppdraget.

– Utdanning kan ikke reduseres til kun å være et middel for arbeidslivets behov og bedrifters konkurranseevne. Særlig i disse tider er det lite som er viktigere enn at vi sammen fortsetter å kjempe for utdanningens brede samfunnsmandat, og for menneskerettighetene, demokrati og frihet, sier han.

Lærermangelen er et felles anliggende

EUs nye agenda tar også for seg lærermangelen i Europa og vil rette oppmerksomheten mot lærernes arbeidsvilkår, videreutdanning og karrieremuligheter.

Mangelen på lærere er nemlig ikke bare et norsk fenomen. Globalt mangler det 44 millioner lærere, og Education and Training Monitor 2023 bekrefter at det er en betydelig lærermangel også i EU-landene.

I likhet med situasjonen i Norge og de nordiske landene, er det variasjoner i hvordan lærermangelen kommer til uttrykk. I enkelte land er det mangel på lærere i spesifikke deler av utdanningssektoren, mens det i andre land er lærermangel i enkelte fag eller i geografiske områder.

Samtidig er lønnsnivået for lærere lavere enn for grupper med tilsvarende utdanning som jobber i andre sektorer.

– Som en sterk og solidarisk fagforening, jobber vi tett med våre europeiske kollegaer for å sikre bedre lønns- og arbeidsvilkår for lærere, og god og likeverdig utdanning til alle, sier Røsvoll.

len vært viktigere

Foto: Rune Finneite.

Sentralstyret (avbildet) besøkte nylig en rekke institusjoner, som EI, UNESCO, OECD og EU.

En forsikring som tar vare på deg

Skulle du bli alvorlig syk vil en kritisk sykdomsforsikring gi økonomisk trygghet til deg og dine. Du kan velge mellom ulike forsikringssummer alt etter hva som passer for deg. Det handler ikke om behandling utover det som tilbys av det offentlige. Det handler om å kunne stå med litt ekstra i en tid der du trenger å ta vare på deg selv, og ikke bekymre deg over økonomien.

Foto: Anna-Julia Granberg.

Kritisk sykdomsforsikring, når du ikke trenger ekstra bekymringer.

Kurs og konferanser

Hvordan arbeide mot antisemittisme i skolen?

18. mars inviterer vi til webinar der vi ønsker å belyse antisemittisme i Norge i dag og spesifikt i skolen. Jødiske barn og unge i Norge er blitt utsatt for trakassering og til og med drapstrusler på grunn av sin etnisitet. Hvordan kan lærere og andre oppdage og bekjempe antisemittisme i skolen? Webinaret foregår på Zoom, gratis og åpent for alle. Du kan også se det i opptak.

Kritisk tenking i barneskolen

19. mars arrangerer vi digitalt kurs der temaet er kritisk tenking på barneskolen. Dette kurset er for deg som ønsker å lære mer om hvordan du kan bruke barnelitteratur og nyheter til å trene elevene dine i kritisk tenking.

Kursholdere er førstelektor Evy Jøsok og førsteamanuensis Ingvill Krogstad Svanes fra OsloMet. Kurset foregår på Zoom, og du kan også se det i opptak.

Kursavgift.

Foto: Oda Hveem

Nynorsk med dei minste

2. april ynskjer vi velkomen til digitalt kurs der nynorsk med dei minste er tema. Vil du vite meir om korleis du kan leggje til rette for meir nynorsk i barnehagen? Dette er eit kurs for deg som arbeider i ein bokmålskommune og vil bidra til meir skriftspråkmangfald i barnehagen, og for deg som arbeider i ein barnehage i eit nynorskområde. Kurshaldar er Eli Bjørhusdal, professor ved Høgskulen på Vestlandet.

Kurset går føre seg på Zoom, og du kan òg sjå det i opptak. Kursavgift.

Les mer på www.udf.no/kurs

Menneskeklumper

I romanen «Det gyldne evangelium» av Gabriel Scott tar St. Peter og Vårherre seg en tur ned på jorda. St. Peter er ikke fornøyd med tingenes tilstand.

Ett av problemene er at jorda er for liten, mener han. Menneskene snubler i hverandre, irriterer hverandre og begynner å krangle og slåss. Han foreslår at Vårherre skal tørke ut et par hav.

Mens St. Peter legger ut om dette, sitter Vårherre og ser seg rundt. Det er ikke et eneste menneske i sikte, men så kommer en flokk slåttefolk gående. De prater og ler. De synger. Så arbeider de sammen. Noen slår kornet mens andre binder det i nek.

«Menneskene liker hverandres selskap», smiler Vårherre. Han påpeker også at de aller fleste lærer seg å leve med hverandre. «Verden ville ikke bli bedre om den var så stor at menneskene aldri møttes. Menneskene klumper seg sammen uansett, for mennesker trenger mennesker.»

For fem år siden stengte Norge ned. 12. mars 2020 ble det strengt forbudt å klumpe seg sammen. Da elevene mine fikk beskjed om at skolen skulle stenges, satte de på Abbas «Dancing Queen» og slo seg helt løs. Min kollega og jeg satt bak i klasserommet og så på at de danset og lo foran tavla.

Petit av
Hilde Eskild

Hilde Eskild

lærer og forteller

Men da de skulle gå hjem, var det flere som gikk langsomt ut av klasserommet. Når kommer vi tilbake? Tenk om jeg glemmer alt jeg har lært! Hvordan skal jeg forstå oppgavene når du ikke kan si dem til meg? Er skolen stengt hele dagen? Kommer du til å være her?

12. mars 2020 var starten på en periode der vi ble minnet om hvor mye det å møtes betyr for oss. Vi trenger å klumpe oss sammen. Vi liker å gi dem vi ikke har sett på lenge en klem. Vi liker å rekke hånda ut mot våre medmennesker, og at den blir tatt imot og klemt av en annen hånd. Vi liker stappfulle dansegolv, idrettsarrangementer og kulturarenaer.

Vi liker hverandre. Ikke hele tiden, men stort sett. De aller fleste av oss innsier at vi i det store og hele har en god hverdag der vi drar lasset sammen med mange andre. For det er når vi er sammen at vi får det til. Når vi spiller på lag, blir summen av det som skjer større enn antall samarbeidspartnere.

Dette må vi holde fast ved i en tid der krig og polarisering har fokuset i alle nyhetssendinger. Dette må vi holde fast ved når vi mister motet og blir redde og synes verden blir mørk.

Verden er best når mennesker møtes.

Mennesker trenger mennesker.

STOREFRI av MARIUS HENRIKSEN

Foto: Adobe Stock

QUIZ

15 kjappe om løst og fast

1. Sovjetunionens flagg var rødt med tre symboler. Hvilke? fikk du da?
2. Hva symboliserte disse?
3. Hva er det Occam's razor-prinsippet sier?
4. Kan du forklare hva et sort hull er for noe?
5. Hvilken vitenskapspris deler navn med en produsent av smøreost og kaviar?
6. Hva mener svenskene når de sier «krya på dig»?
7. Hva slags dyr er en ragdoll?
8. I hvilket fylke ligger Hemsedal?
9. Du har vært i butikken og kjøpt en jakke som var på salg. Opprinnelig pris var 2000 kroner, men du betalte bare 1500 kroner. Hvor mange prosent avslag fikk du da?
10. Hva heter de to korrespondentene som NRK har i USA for tiden?
11. For 15 år siden førte et vulkanutbrudd på Island til at store deler av flytrafikken verden over ble satt på bakken, og folk ble sittende askefast. Husker du hva vulkanen het?
12. Hvilken prisvinnende TV-serie handler om en lærer som får en kreftdiagnose og begynner å produsere og selge narkotika sammen med en tidligere elev?
13. Hvilket britisk band har gitt ut låter som Land of Confusion, Mama og Invisible Touch?
14. Finnes det over 2000 meter høye fjelltopper i Nord-Norge?
15. Hvilken krydderurt er hovedingrediensen i pesto?

Quizmeister: Paal Svendsen. Svarene finner du på side 59.

FOR **50** ÅR SIDEN

Formann - forkvinne?

Norsk Skoleblad nr. 4-75 er viet Kvinneåret, likestillingen og skolens forhold til dette. Det er prisverdig, og det står mye bra i bladet. Og så finner jeg en lang og i og for seg god artikkel om skoletillitsmannen, tillitsmennene, kontaktmannen og -mennene.

– Det er vel så at våre holdninger uttrykkes gjennom språket? Jeg er mer overbevist enn noen gang om at Kvinneåret bør utnyttas fullt ut til bevisstgjøring!

Med hilsen og ønske om et godt år: Else Storaas.

Norsk Skoleblad nr. 11/1975

FOR **25** ÅR SIDEN

Strid rundt utlånsordning

Ville elevene i videregående skole være best tjent med å bli tildelt stipender for innkjøp av lærebøker, eller vil de være best tjent med en utlånsordning?

For å redusere elevenes bokutgifter har Ap og sentrumspartiene vedtatt å innføre en utlånsordning for lærebøker. Forlagsbransjen, Nasjonalt læremiddelsenter, Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening, Kommunenes Sentralforbund og tre fylkekommuner går inn for stipendordning. De hevder at en utlånsordning vil kunne føre til et utarmet læreboktilbud og svekket pedagogisk kvalitet.

Den argumentasjonen avvises av Ap-storingsrepresentant Synnøve Konglevoll: – Når forleggerne uttrykker bekymring for at boktilbudet vil bli mindre, skyldes det at de ikke vil tjene så mye som før.

Skolefokus nr. 6/2000

GYLNE ØYEBLIKK

Ros fra Helvete

– Uventa en morra i desember! sier Anders Aasnes Engås.

Tekst: Ylva Törngren | yt@utdanningsnytt.no

Dette fant sted noen år tilbake i tid, da Anders jobbet ved en annen skole. Han velger seg en gyllen morgen med elever og foreldre til en stemningsfull frokost i musikkrommet.

– Vi slukket alt lys og bød på flere innslag, blant annet «Sonjas sang til julestjernen», den fra Reisen til Julestjernen. Elevene sang og spilte på softsynther på ipad, jeg akkompagnerte på piano.

Én av heltene

Bakerst i rommet satt denne gangen en far som betød noe spesielt for Anders. Faren ble hengende etter da foreldre og elever gikk til klasserommet igjen.

– Han hadde hørt forestillinga og ville snakke med meg. En av mine barndomshelter! sier Anders.

– Den glatte popmusikken mine jevnaldrende lyttet til på nittitallet likte jeg aldri noe særlig. Jeg likte utadvent blues og rock med litt trøkk. Mot slutten av tenårene jobbet jeg i en platebutikk, og da oppdaget jeg Turbonegro.

– De hadde intelligente tekster, og de tøysa med sex-fetisjer, i sminke, dongeri og lær. Jeg hørte veldig mye på dem, for eksempel plata «Apocalypse Dudes». Den slet jeg nesten ut.

– Lærte du noe av bandet?

– Å tørre! Målet er ikke det perfekte. Målet er innsats, trøkk og guts!

Pappaen som ville snakke med Anders, var Turbonegros vokalist i mange år, Hans-Erik Dyvik Husby (1972–2021), også kjent som Hank von Helvete.

– Jeg visste jo at dattera hans var min elev, men det var første gang jeg møtte ham, sier Anders.

– Ble du nervøs?

– Nei. Jeg blir aldri nervøs på scenen.

Fra en fagmann til en annen

– Det virket ikke som om han kom for å kjekke seg som kjendis, men som han hadde oppriktig lyst til å si at han satte pris på jobben jeg gjorde.

– Hank fortalte at dattera hans var takknemlig for timene mine. Hun fortalte hjemme om sånt hun hadde lært der. Han var også imponert over juleunderholdninga.

– Det var spesielt, helt uventa en morra i desember!

– Kjendis pappa eller ikke, jeg gjør selvfølgelig ikke forskjell på elevene, sier Anders.

Han har solid utdanning i musikk, bred erfaring samt blogger om musikkundervisning, så troen på seg selv som musikk lærer er god.

– Men den tilbakemeldingen betød mye for meg. Den gir selvtillit, siden jeg ser opp til ham faglig sett. Jeg tolker det som at jeg ikke er helt på bærtur med det jeg holder på med, avslutter Anders Aasnes Engås.

Den tilbakemeldingen betød mye for meg.

Anders Aasnes Engås (44)
musikklærer for 3.-7. trinn
Vigernes skole
Lillestrøm i Akershus

Har du opplevd et gyllent øyeblikk? Kontakt: redaksjonen@utdanningsnytt.no

FREE FAIR ENTRANCE

March 2017

Nordic Track

The conference where colleagues from across the Nordic region gather to **network, share experiences,** and **gain a Nordic perspective** on the most current educational issues.

MARTE
BLIKSTAD-BALAS

Professor,
University of Oslo

ANDREAS
SCHLEICHER

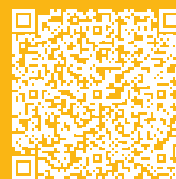
Director for Education and Skills,
Organisation for Economic
Co-operation and Development

KATARINA
PIETRZAK

Researcher and senior project manager within Lifelong Learning,
RISE

REGISTER HERE TO
GET A 10% DISCOUNT!

8 APRIL 2025 KISTAMÄSSAN, STHLM

THE LEADING NORDIC MEETINGPLACE FOR INNOVATIVE AND LIFELONG LEARNING.

by EASYFAIRS

Partners

Sponsor Nordic Track

LØSNINGER

Kryssord nr 2

VINNERNE: Liv Turid Kristiseter, Vestnes, og Kirsten Hansen, Skjold. Premien er hver sin boksjekk på kr. 500. Vi gratulerer!

Quiz

1. En hammer, en sigd og en rød stjerne.
2. Hammer: industriarbeiderne, sigd: landbruksarbeiderne, stjerne: kommunistpartiet
3. At det er den mest sannsynlige og enkleste forklaringen som er den riktige.
4. Et sted i verdensrommet med så sterke gravitasjonskrefter at selv ikke lys unnslipper.
5. Kavliprisen
6. God bedring
7. Katt
8. Buskerud
9. 25 prosent
10. Tove Bjørgaas og Anders Tvegård
11. Eyjafjallajökull
12. Breaking Bad
13. Genesis
14. Nei. Oksskolten i Nordland er Nord-Norges høyeste, med 1916 meter over havet.
15. Basilikum

Kvar fredag publiserer me ein nettquiz på utdanningsnytt.no. Her finn du nye og tidlegare quizar: utdanningsnytt.no/tag/quiz

BLADENE VÅRE

Utdanningsforbundet gir ut medlemsblad og fire tidsskrifter. Alle publikasjonene er redaksjonelt uavhengige og redigeres etter Redaktørplakaten og Vær Varsomplakatens regler for god presseetikk.

Som medlem i Utdanningsforbundet kan du få medlemsbladet Utdanning på papir eller digitalt. Neste utgave kommer 11. april.

I tillegg kan du velge ett av disse tidsskriftene kostnadsfritt:

Første steg
Tidsskrift for barnehagelærere.
Fire utgaver pr år.

Bedre Skole
fra første klasse til lærerutdanning.
Fire utgaver pr år.

Yrke
Fokus på yrkesopplæring.
Fire utgaver pr år.

Spesialpedagogikk
Fag- og forskningstidsskrift.
Fire utgaver pr år.

MIN SIDE

Administrer abonnementene dine på www.udf.no/min-side eller kontakt medlemservice om du har spørsmål medlem@udf.no, tlf.: 24 14 20 00

Ikke medlem, men ønsker abonnement?
Send e-post til: abonnement@utdanningsnytt.no

UTDANNINGSFORBUNDET

Besøksadresse: Hausmanns gate 17, Oslo
Postadresse: Postboks 9191 Grønland, 0134 Oslo. Telefon: 24 14 20 00

AMNESTY
INTERNATIONAL

DISKRIMINERING OG RASISME

«Hvor er du fra, egentlig?»
«Kan jeg få ta på håret ditt?»
«Er det familien din som tvinger deg
til å gå med hijab?»
Hvordan tolker du disse
spørsmålene?

GI ELEVENE TRYGGE RAMMER FOR DE VIKTIGE SAMTALENE

Gjennomfør dialogaktiviteten Human Rights Dialogue fra Amnesty, der elevene reflekterer over fordommer, rasisme og diskriminering knyttet til etnisitet, hudfarge og religion.

- ✓ Undervisningsopplegg med caser og personlige historier
- ✓ Fremmer kritisk tenkning og perspektivtaking
- ✓ Passer for 10. trinn og videregående

Bestill gratis skolebesøk fra Amnesty!
undervisning@amnesty.no

Les mer og last
ned opplegget her